

Notes al Capítol VI apartat 1.-

- (1) El programa d'Esquerra Republicana sobre aquest tema es trobava sistematitzat fonamentalment a la "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català", presentada a la Conferència d'Esquerres; "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català" publicada en la fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes".- Tipografia "Cosmos".- Barcelona, 193; aquesta ponència estava signada per S. Albert, Joan Lluhí i Vallescà, Joan Lluís Pujol i Font i Humbert Torres.
- (2) Isidre Molas: Pròleg a La renovació doctrinal del Nacionalisme, Polèmica sobre Pi i Margall, El principi de les nacionalitats, Nacionalisme i federalisme, d'Antoni Rovira i Virgili.- Col.lecció "Les millors obres de la literatura catalana". Edicions 62.- Barcelona, 1982. (De pròxima aparició)., p. 13.
- (3) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (4) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (5) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (6) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (7) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (8) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (9) Isidre Molas: Pròleg a La renovació doctrinal del Nacionalisme, Polèmica sobre Pi i Margall, El principi de les nacionalitats, Nacionalisme i federalisme, d'Antoni Rovira i Virgili, p. 14.
- (10) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (11) Vegeu un tractament més ampli d'aquest tema en el capítol IV punt 2 de la primera part d'aquest treball.
- (12) "Francesc Macià adreça la paraula al poble de Catalunya". "La Ht" 19 novembre 1932.
- (13) Parlament de Francesc Macià en les sessions del primer Congrés Nacional ordinari, -12 i 13 febrer 1932-. "La Ht" 15 febrer 1932; "L'Op" 16 febrer 1932.
- (14) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà en les sessions del primer Congrés Nacional ordinari, -12 i 13 febrer 1932-. "La Ht" 15 febrer 1932; "L'Op" 17 febrer 1932.
- (15) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà en les sessions del primer Congrés Nacional ordinari, -12 i 13 febrer 1932-. "La Ht" 15 febrer 1932; "L'Op" 17 febrer 1932.
- (16) "Lluís Companys s'adreça per ràdio al poble de Catalunya". "L'Op" 16 novembre 1932.
- (17) "Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona". "L'Op" 8 novembre 1932.
- (18) Parlament de Lluís Companys en les sessions del primer Congrés Nacional extraordinari, -1 i 2 d'octubre

de 1932-. "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932; "Foment" 5 octubre 1932.

- (19) "Un manifest als electors de la circumscripció de Tarragona". Signat per Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Radical Autònom i Unió Socialista de Catalunya. "L'Op" 15 novembre 1932.
- (20) "Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona". "L'Op" 3 novembre 1932.
- (21) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 27; També a "L'Op" 29 octubre 1931.
- (22) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 27; També a "L'Op" 29 octubre 1931.
- (23) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 28; També a "L'Op" 29 octubre 1931.
- (24) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 28; També a "L'Op" 29 octubre 1931.
- (25) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 28; També a "L'Op" 29 octubre 1931.

- (26) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 28 i 29; També a "L'Op" 29 octubre 1931.
- (27) "Ponència sobre Justícia", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes", ... Aquesta estava signada per Edmond Iglèsies, A. Moles i Caubet Ricard Palacín i Antoni Vilalta i Vidal.
- (28) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (29) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (30) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (31) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (32) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (33) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (34) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (35) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (36) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (37) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (38) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (39) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (40) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (41) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (42) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (43) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Justícia". "El Poble" 4 juliol 1931.

2. LA NACIÓ CATALANA I L'ESTAT ESPANYOL.

El programa sobre qüestió nacional catalana aprovat a la Conferència d'Esquerres, definia a Catalunya com una nació diferenciada entre els altres pobles que componien l'Estat espanyol. La caracteritzaven en virtut de la seva sobirania nacional, que li conferia el dret a l'autodeterminació. Això implicava que la forma jurídica que havia d'adoptar era la d'un Estat -l'Estat Català-, que formaria una federació amb els altres pobles ibèrics. Així, l'estructura de l'Estat seria la d'un Estat federal ibèric o Estat federal hispànic, doncs Esquerra Republicana feia servir indistintament en els seus documents ambdós termes. Aquest Estat federal ibèric s'estructuraria mitjançant un pacte de l'Estat Català amb els altres Estats membres. Les competències que fixava per aquest Estat Català situat en el marc de l'Estat federal ibèric eren les següents: organització de la divisió territorial de Catalunya i resolució de conflictes entre les entitats territorials de l'Estat; organització d'un exèrcit català, al marge del federal; regulació de la legislació social, civil i penal; organització de la Justícia a Catalunya; sistema fiscal autònom; organització de l'ensenyament; i participació en els Poders federals. En darrer terme, demanava per les minories no catalanes que residien a Catalunya la plenitud de drets civils i culturals peculiars de l'Estat a què pertanyessin.

Situant el tema de la qüestió nacional dins del marc de la configuració i caracterització de les diverses nacions i regions que formen l'Estat espanyol, Esquerra Republicana definia a Catalunya com una nació diferenciada dins dels pobles que formen part d'aquest Estat, caracterit

zant-la en virtut de la seva sobirania nacional, per gaudir del dret a la autodeterminació: "Estimant d'indiscutible evidència la personalitat nacional de Catalunya per les circumstàncies històriques, geogràfiques, lingüístiques, econòmiques i més encara per la voluntat indestructible dels catalans, tot reservant al Poble Català l'ús de la facultat autodeterminadora, que li competeix per dret propi, (...)". (2).

Esquerra Republicana configura un concepte de nació que està en la línia d'aquell definit per Antoni Rovira i Virgili, i no és en cap mesura el de Prat de la Riba. D'aquesta manera, Isidre Molas definint el concepte de nació a Rovira i Virgili afirma: "Aquesta actitud liberal i democràtica es tradueix també en la seva concepció de la nació. A partir de l'ús de les veus "nacionalitat" i "nació" com a sinònims, adopta la definició de Mancini de nació, i en conseqüència estableix un concepte de nació -nacionalitat diferent de Prat de la Riba. (...). I en conseqüència raona, tot seguint Mancini: "Tots aquests elements -ha dit Mancini referint-se a la història, la llengua, el Dret, la geografia- poden existir de fet, però sense formar una Nacionalitat viva, mentre un buf vivificant no ve a animar-los, de manera que formin una vera nacionalitat que tingui plena i clara consciència de si mateixa. El principal element constitutiu d'una nacionalitat es troba en la consciència que un hom té de pertànyer a aquesta nacionalitat, en la voluntat dels qui la constitueixen. I la importància dominant d'aquest és tal, que l'absència d'un o més dels altres elements no impedeix l'existència d'una nacionalitat quan hi ha aquell element" (3).

Aquesta definició de nació d'Esquerra Republicana és totalment paral·lela a aquella de Rovira i Virgili: no sola

ment hi consten les circumstàncies de la història, la llengua, la geografia i l'economia, sinó també l'element de la voluntat dels catalans de pertànyer a aquesta nació.

En virtut d'aquesta sobirania nacional i d'aquest dret a l'autodeterminació, Catalunya havia de configurar-se políticament sota la forma jurídica d'Estat, l'Estat Català, formant aquest a la vegada una federació amb els altres pobles ibèrics. Conseqüentment, l'estructura de l'Estat que s'adoptaria seria la federal. Es té que observar que Esquerra Republicana era partidària de la constitució d'aquest Estat federal formant pel pacte de tots els pobles ibèrics, o pel dels pobles hispànics. Esquerra Republicana feia servir indistintament una fórmula o l'altra: "(...) considera l'Assemblea necessària pels supremes interessos de fraternitat universal i particularment per raons d'ordre històric i geogràfic, la federació de Catalunya amb els altres pobles ibèrics".

(...) "Enten que, arribat aquest cas, l'Estat català ha de tenir imprescindiblement a càrrec seu l'estructura i règim de la vida administrativa, econòmica, política i social catalana amb les facultats que segueixen:" (4).

Esquerra Republicana suposava que aquest Estat federal ibèric solament seria viable una vegada constituït l'Estat català, i mitjançant la fórmula de pacte amb els altres Estats membres realitzada a través dels seus legítims representants: "Declara que únicament pot ésser aquesta federació amb els pobles ibèrics regits democràticament, pactant directament amb ells per mitjà dels seus legítims representants un cop assolida la llibertat de Catalunya". (5).

Partint d'aquesta base, Esquerra Republicana fixava les competències que tindria l'Estat català respecte l'Estat federal ibèric. Aquestes serien les següents:

a) Organització de la divisió territorial de Catalunya, així com la resolució dels conflictes entre les entitats territorials d'aquest Estat: "Manteniment i garantia de la llibertat i de l'ordre, judici i resolució dels conflictes entre Municipis i Comarques, (...)".

"Correspondrà al poble català fixar la divisió territorial, en ordre administratiu i judicial, delimitant les facultats amb criteri de màxima llibertat". (6).

b) Organització d'un Exèrcit català, al marge del federal: "(...) l'organització de les milícies catalanes sense ingerència del poder federal, excepte en cas de guerra amb l'estranger (...)". (7).

c) Regulació de la "(...) legislació social, civil i penal, exceptuant els casos de delictes anomenats federals, (...)". (8).

d) Organització de la Justícia a Catalunya: "(...) l'organització dels tribunals, amb sobirania plena, exceptuant els casos que afectin a la Constitució de l'estat federal, (...)". (9).

e) "(...); execució de les sentències dictades pels Tribunals de fora de Catalunya; (...)". (10).

f) Sistema fiscal autònom: "(...); impost i cobrament dels tributs de tota mena, (...)". (11).

g) "(...), l'organització de l'ensenyament amb tots els seus graus: (...)". (12).

h) "(...); la participació en els Podera federals" (13).

Aquesta formulació de la configuració d'un Estat Català i la seva posterior federació amb els altres pobles ibèrics també és paral·lela a aquella estructurada per Antoni Rovira i Virgili. Isidre Molas expressa d'aquesta manera el pensament d'aquest autor: "Per tant cal formular un doble principi nacional: una "Fórmula política.- Tota nacionalitat té

dret a constituir un Estat independent o autònom" i una fórmula espiritual.- Tota nació ha de conservar i desplegar el seu propi geni". I precisament "per això el Nacionalisme no es limita a voler un governament propi, a demanar institucions polítiques i administratives. Tot això només és el cos de la Nació. És indispensable que dins aquest cos hi habiti l'Espirit. Ell, l'Espirit nacional, és qui dóna vida a la Nació. (...). El Nacionalisme demana per a la Pàtria la bastida d'un Estat; però amb una ànima a dins (...). Perquè aquesta darrera era la idea de Rovira. La seva fórmula política deia que "tota nacionalitat té dret a constituir un Estat independent o autònom" i ell pensa en la creació per a Catalunya d'un Estat autònom, és a dir federat. "Es purament externa i superficial l'analogia entre la idea nacional i l'instint d'independència". "Així partint de la solució federativa del problema de Catalunya, els nacionalistes catalans poden dir sense cap temença que acceptem per al futur Estat català autònom el conjunt de facultats que el sistema federal atribueix als Estats particulars de la Federació" (14).

Aquesta exposició d'Antoni Rovira i Virgili està gairebé totalment recollida en el programa d'Esquerra Republicana: Catalunya té dret a constituir un Estat independent o autònom; aquest Estat Català que es federarà amb els altres pobles ibèrics; com Estat membre de la federació gaudeix d'aquelles competències que l'estructura federal atribueix a aquesta categoria d'Estats: És a dir, Esquerra Republicana afirma: "la federació de Catalunya amb els altres pobles ibèrics", i que "l'Estat Català ha de tenir imprescindiblement a càrrec seu l'estructura i règim de la vida administrativa, econòmica, política i social catalana", i a partir d'aquesta base fixava les competències que tindria l'Estat

Català respecte l'Estat federal ibèric.

Tanmateix, en el marc d'aquest Estat federal definit per Esquerra Republicana, el Partit es referia també a les minories no catalanes que residien a Catalunya, per a les quals reivindicava la plenitud de drets civils i culturals peculiars de l'Estat a què pertanyin: "Serà respectada tota minoria no catalana establerta a Catalunya, la qual gaudirà de la plenitud de drets civils i culturals peculiars de l'Estat a què pertanyi". (15).

A l'article 1 de la "Ponència sobre Reglament del Partit", presentada a la Conferència d'Esquerres, es caracteritzava Esquerra Republicana de la següent manera: "Aquest Partit està fundat damunt dels següents principis: "Personalitat nacional de Catalunya", "Federació amb els altres pobles ibèrics", "Drets de l'home i del ciutadà", "Socialització de la riquesa a benefici de la col·lectivitat". És a dir, aquest primer article recollia dos dels principis inclosos en aquest apartat del programa: caracterització de Catalunya com a nació diferenciada dins de l'Estat espanyol, l'estructura que adoptaria aquest Estat tindria que ésser el de una federació.

El programa sobre la qüestió nacional d'Esquerra Republicana, elaborat a la Conferència d'Esquerres, era més el programa d'un partit d'oposició al sistema que el d'un partit que es convertiria en hegemònic i governamental a Catalunya. Aquest programa defensava la fórmula de constitució d'un Estat Català -la República Catalana- i la federació d'aquest amb els altres pobles ibèrics. Aquest era l'espirit de la proclama de la República catalana per Francesc Macià, el dia 14 d'abril de 1931. Però l'esdevenir d'Esquerra Republicana estigué íntimament lligat a la història política de Catalunya, fou una part important de la política

catalana durant la Segona República. D'aquesta manera, en convertir-se en el partit hegemònic i governamental, conservava el programa de la Conferència d'Esquerres com els principis programàtics, reproduint aquest text en diverses publicacions i documents d'Esquerra Republicana, però la seva estratègia política s'aniria concretant amb l'esdevenir històric, amb la conjuntura política. Aquesta estratègia seria la del partit governant. Així doncs, la fórmula de la República catalana no fou acceptada pel Govern provisional de la República, i el dia 17 d'abril de 1931, després de la reunió del govern de la Generalitat amb els tres ministres de Madrid, s'acordà abandonar la fórmula de la República catalana per conformar la de Generalitat de Catalunya. En aquest moment, la realitat política havia anat més enllà de la formulació del programa d'Esquerra Republicana: ja no era possible l'estructuració d'un Estat federal. El dia 17 d'abril de 1931 es va pactar la submissió als acords de Sant Sebastià, i això volia dir la conformació d'un Estat, l'estructura del qual decidirien les futures Corts Constituents, i la forma d'autogovern de la nació catalana seria mitjançant un Estatut d'autonomia. Aleshores, Esquerra Republicana definia la seva estratègia en funció d'aquesta conjuntura política, i es concretaria en la progressiva configuració de la Generalitat de Catalunya: eleccions a la Diputació provisional i elaboració de l'Estatut d'autonomia. I un cop redactat el text estatutari, Esquerra Republicana concretà la seva tàctica en obtenir l'aprovació de l'Estatut. Es plantejà com a obligació del Partit aconseguir una resposta afirmativa unànime en el plebiscit d'Ajuntaments i en el referèndum popular, i defensar el text de l'Estatut en la seva discussió a les Corts Constituents fins a la seva definitiva aprovació. D'aquesta mane

ra, la trajectòria d'Esquerra Republicana és paral·lela a l'esdevenir de la Generalitat de Catalunya i del procés d'autonomia catalana.

El dia 14 d'agost de 1931, el projecte d'Estatut de Catalunya fou presentat al govern provisional de la República per una delegació catalana presidida per Francesc Macià. El dia 18 d'agost, aquest text era presentat a les Corts Constituents per Alcalá Zamora, com una ponència de govern. En aquest context, el 13 i 14 de febrer de 1932, se celebrà el primer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana. S'ha de remarcar que la data de celebració d'aquest Congrés estava situada cronològicament després de la celebració del plebiscit de l'Estatut, i abans de començar la discussió de l'Estatut a les Corts Constituents. El lema que el Partit feia servir durant aquest Congrés com el definidor de la seva estratègia política era: "Esquerra Republicana de Catalunya, el Partit que va proclamar la República i que farà aprovar l'Estatut de Catalunya".

En aquest primer Congrés Nacional ordinari, Francesc Macià, Joan Lluhí i Vallescà i Antoni Xirau, pronunciaren uns discursos dins de l'apartat de l'ordre del dia: "El Comitè Executiu Central dóna compte de la seva gestió", en els quals s'enumeraven les consecucions d'Esquerra Republicana. Així, Antoni Xirau i Palau pronuncià un parlament, en nom del Comitè Executiu del Partit, explicant la tasca d'aquest en la defensa de l'Estatut de Catalunya. És a dir, es referí a la situació de l'Estatut a les Corts Constituents i a la tramitació que havia tingut en la Comissió parlamentària que havia de dictaminar-lo. Antoni Xirau declarà que la tasca dels parlamentaris d'Esquerra Republicana a les Corts Constituents va ésser, d'una banda, aconseguir una Constitució per a la República que donés cabuda a

les autonomies nacionals i regionals, i, de l'altra, compatibilitzar l'Estatut de Catalunya amb aquest text constitucional. Així, afirmava: "Cal que estudiem la nostra tasca, en primer lloc dins la Comissió de la Constitució, i després, dins la Comissió d'Estatuts".

"El primitiu projecte de Constitució fet per la Comissió que presidia el senyor Ossorio i Gallardo era fonamentalment unitari. No permetia, per tant, l'autonomia de Catalunya. En una lluita constant vàrem aconseguir transformar aquell primitiu projecte. La constitució actual permet no sola l'alliberament del nostre poble, sinó també la federació gradual de tots els altres pobles hispànics".

"La Constitució, doncs, si avui no és pròpiament federal, pot ésser-ho tan bon punt les regions espanyoles tinguin capacitat suficient per a governar-se elles mateixes".

"En el primitiu projecte de Constitució entre les facultats essencials de l'Estat espanyol, s'hi posaven totes aquelles que Catalunya necessita per a viure la seva vida autònoma. En aquest sentit, els parlamentaris catalans vàrem aconseguir, també, que en el text constitucional s'hi adoptés la divisió tripartida que assenyalava l'Estatut i que ha passat íntegrament a la Constitució de la República".

"També va ésser incorporat íntegrament al text constitucional el criteri de federació gradual de les regions espanyoles que hem mantingut sempre en el nostre programa. Vàrem reeixir, doncs, a infrondre a la Constitució espanyola l'esperit liberal, innovador i revolucionari de l'Estatut de Catalunya".

"Com a resum, podem afirmar que l'Estatut de Catalunya ha quedat infiltrat en la lletra i en l'esperit de la Constitució republicana; que l'Estatut és ja constitucional".

Joan Lluhí i Vallescà, en el seu parlament durant les sessions d'aquest primer Congrés Nacional ordinari, féu també referència a la tasca d'Esquerra Republicana a les Corts Constituents en la defensa de l'Estatut de Catalunya afirmant: "La tasca dels representants de la minoria catalana a la Comissió de la Constitució, senyors Xirau i Alomar, es trobà amb enormes dificultats. Una de les més importants que a vosaltres sens dubte se us ha escapat és la del fet que el Parlament espanyol va constituir-se el 14 de juliol. Com sigui que l'Estatut fou plebiscitat el 2 d'agost, els nostres representants des de bon començament hagueren de lluitar perquè les normes de l'Estatut capigués sin dintre les línies de la Constitució ja aprovada per la Comissió parlamentària. Era una revisió de la tasca feta per aquesta, i les revisions són sempre difícils. (...). La representació parlamentària de l'Esquerra Republicana va defensar la constitucionalitat de l'Estatut. (...). L'Estatut és ja constitucional. Cotejant el text de l'Estatut i el dels articles de la Constitució que hi fan referència, es noten petites modificacions, però avui cal fer públic, perquè això ja és possible, que aquestes petites modificacions han estat suggerides i raonades prèviament pel senyor Alcalá Zamora i foren acceptades per nosaltres perquè tenien un fons lògic per a fer més fàcil la coordinació dels interessos de Catalunya amb els generals de la República" (17).

Francesc Macià, en el seu parlament durant les sessions d'aquest primer Congrés ordinari, remarcà el principi que seria l'Esquerra Republicana el partit que aconseguiria l'Estatut per a Catalunya i, consegüentment, l'autogovern d'aquesta nació, quan assenyalava: "Aconseguida la primera victòria, era necessari que el partit d'Esquerra Republicana

na estructurés un Estatut que, recollint la voluntat del poble català, fos instrument de Govern per a Catalunya. (...)"

(...) "El nostre Partit, aconseguí, doncs, amb la seva primera victòria, enderrocar l'obstacle tradicional que s'oposava al reconeixement de les nostres llibertats, i amb la segona, o siguim amb el reconeixement de l'Estatut per tot el poble català, aconseguirà que Catalunya es governi ella mateixa d'acord amb el seu caràcter, amb la seva manera d'ésser i amb la seva mentalitat" (...).

"(...) Hem portat a cap el mitjà de què Catalunya es governi segons els seus desigs i hem obert el pas als altres partits polítics per tal que el dia que aconseguixin una majoria, amb la propaganda dels seus ideals, puguin ocupar el govern. Els hem tret el gran obstacle que impedia el reconeixement de la personalitat de Catalunya" (18).

Francesc Macià, en el seu parlament, apel.lava també a l'esperança de que l'Estatut fos aprovat a les Corts Constituents perquè aquest suposava la plena llibertat de Catalunya: "Esperem l'aprovació de l'Estatut. (...). Jo sempre he dit que l'Estatut serà la llibertat de Catalunya. Que Catalunya tindrà la llibertat que ella vulgui, perquè contra la llibertat d'un poble, ningú no s'hi pot oposar. L'Estatut es demostrà palesament que és la voluntat de Catalunya. Estic segur que a Madrid hi ha homes liberals i comprensius que comprenen el nostra problema i estan disposats a concedir-nos el que hem demanat. (...). Nosaltres, en desitjar la llibertat de Catalunya, desitgem també la llibertat de tot Espanya, i treballarem per la llibertat de tots els pobles" (19).

Joan Lluà'i i Vallescà, durant les sessions d'aquest primer Congrés ordinari, es pronuncià respecte a la política

de Catalunya i de la Generalitat provisional: "La Generalitat viu encara el seu període provisional. Mentre l'Estatut no estigui aprovat, la Generalitat no té facultats per a fer obra de Govern pròpia. Durant aquest temps, i a manera que les circumstàncies han anat demostrant la consolidació de la República, hem aprofitat les avinenteses per accentuar el caràcter esquerrà del Consell de la Generalitat, tot donant-li alhora una major homogeneïtat. Aquest és el sentit íntim de la solució donada a les crisis del Consell de la Generalitat" (20).

El dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut de Catalunya fou llegit a les Corts Constituents el dia 9 d'abril de 1932. Joan Lluhí i Vallescà i Antoni Xirau i Palau, com a membres de la Comissió parlamentària d'Estatuts, van formular un vot particular a la totalitat del dictamen de l'Estatut de Catalunya. La posició de la minoria catalana era col·locar com únic límit de la voluntat de Catalunya, expressada en el seu Estatut, la Constitució de la República espanyola i els interessos de les regions. Així, doncs, el vot particular presentat per Joan Lluhí i Antoni Xirau suposava reafirmar que el projecte que s'havia de discutir era l'Estatut de Núria, plebiscit de 2 d'agost de 1931, i no el dictamen de la Comissió parlamentària.

El dia 6 de maig de 1932 es va celebrar la primera sessió de debat de l'Estatut a les Corts Constituents. La discussió de la totalitat acaparà nou sessions parlamentàries, compreses entre el 6 de maig i el 3 de juny de 1932. A continuació, seguí la discussió de l'articular, que començà en la sessió parlamentària de 9 de juny i es va acabar en la de 9 de setembre de 1932, amb l'aprovació definitiva de l'Estatut a les Corts Constituents.

En la sessió parlamentària de 9 de juny de 1932, es di-

cutí l'article primer de l'Estatut que definia la constitució de Catalunya com una regió autònoma dins l'Estat espanyol, i que el seu òrgan representatiu era la Generalitat. Els parlaments dels diputats d'Esquerra Republicana en aquest tema foren d'una gran importància, ja que definien el concepte que tenia el Partit d'autodeterminació i autonomia i de les relacions entre l'entitat autònoma i l'Estat central. En la intervenció a Corts de Joan Lluhí i Vallescà, en la sessió del 9 de juny, aquest defensà el vot particular de Lluhí i Xirau a la totalitat de l'Estatut de Catalunya. En primer terme, Joan Lluhí remarcava l'existència del que tant es va nomenar a la Cambra "problema catalán". D'aquesta manera, notava que els republicans catalans eren partidaris d'una solució espanyola del problema català. És a dir, s'havia de donar una solució concreta per a Catalunya en el marc de la República espanyola. En aquesta línia de raonament, Joan Lluhí notava que l'Estatut de Catalunya era la solució donada pels republicans catalans al problema català en el marc de l'Estat espanyol i, d'altra banda, indicava que l'Estatut de Catalunya era una solució de compromís de tots els partits polítics catalans enfront el nomenat "problema català".

En aquest mateix sentit, en la primera sessió parlamentària de debat de totalitat de l'Estatut -6 de maig de 1932- Lluís Companys es pronuncià a favor de l'estructuració d'un règim autonòmic per a Catalunya, i remarcà que éssent la Constitució republicana un marc on es garantien els diversos processos autonòmics, aquests no podien ésser negats a ningú.

Joan Lluhí i Antoni Xirau, com a representants de la minoria catalana a la Comissió d'Estatuts i com a signants del vot particular a la totalitat de l'Estatut de Catalun-

ya, enfocaven el problema de l'elaboració de l'Estatut en el marc de la política general d'Esquerra Republicana i de la realitat de la Constitució republicana. A més, Joan Lluhi defensava la redacció de l'article primer segons l'Estatut de Núria, en què "Catalunya és un Estat autònom dintre la República espanyola", oposant-se així a aquelles concepcions que definien a Catalunya com a "regió autònoma" (21).

El diputat d'Esquerra Republicana a les Corts Constituents Humbert Torres, en la sessió parlamentària del 10 de setembre de 1931, en la discussió de la totalitat del Títol preliminar i primer del projecte de Constitució, definí el concepte d'autodeterminació defensat per la minoria catalana. Afirmava, doncs, que proclamaven el dret humà, individual, a l'autodeterminació sense límits de cap classe, i després proclamaven l'autonomia municipal en les matèries que eren de la seva incumbència, i després, l'Estat autònom amb plena i absoluta sobirania, no delegada de l'Estat federal, perquè aquell és un últim procés, sinó propi, perquè l'ha creat el passat, la seva història, la seva tradició, la seva consciència i la seva voluntat d'ésser (22).

El primer Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra Republicana -1 i 2 d'octubre de 1932- fou convocat en compliment de l'acord pres en el primer Congrés Nacional ordinari, segons el qual, el Comitè Executiu Central del Partit, una vegada fos aprovat l'Estatut de Catalunya per les Corts Constituents, havia de convocar, amb caràcter extraordinari, el segon Congrés del Partit, per tal de fixar-hi les normes de l'actuació futura de l'Esquerra Republicana a Catalunya i en relació amb la política del govern de la República. Així, l'objecte d'aquest Congrés era fixar la posició del Partit en el futur polític com a conseqüència de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya.

En aquest Congrés extraordinari, en la sessió de l'1 d'octubre, es passà a discutir el tercer punt de l'ordre del dia: "Punts essencials a deliberar", i concretament el seu apartat A), "Les aspiracions de Catalunya i la posició d'Esquerra Republicana davant de l'Estatut aprovat pel Parlament de la República". Després de debatre aquest tema, Joan Lluhí i Vallescà llegí la proposta d'acord de les diverses proposicions presentades a aquest apartat A, que fou la següent:

"a) Mantenir i refermar els Principis Bàsics del Partit. Els principis bàsics del Partit que fan referència a aquest punt són els següents: (23)

"b) Acceptar l'Estatut aprovat per les Corts Constituents de la República".

"c) Considerar com a tasca immediata arribar al màxim de rendiment de l'esmentat Estatut". (24).

Seguidament, en aquesta sessió de l'1 d'octubre, es passà a discussió l'apartat B) del tercer punt de l'ordre del dia, és a dir: "Política de l'Esquerra en el Govern i Parlament de la Generalitat que es constituiran en mèrits de l'Estatut". La proposició del Comitè Executiu Central sobre aquest apartat va quedar aprovat de la següent manera: "El Congrés considera que la política de l'Esquerra, en el Govern i Parlament de la Generalitat, és la realització del seu ideari, en l'aplicació de l'Estatut, i, d'una manera especialíssima, en els aspectes laïc i d'emancipació social, per tal d'aconseguir per a la classe obrera totes les millores possibles en l'ordre material i moral" (25).

A continuació, en aquesta mateixa sessió, es tractà l'apartat C) d'aquest tercer punt: "Política de l'Esquerra en relació amb el Govern i el Parlament de la República després d'aprovat l'Estatut". Després d'un debat, la proposició

d'acord que va ser aprovada, fou la següent: "L'Esquerra Republicana de Catalunya acorda intervenir en la política general de la República, col·laborant en les tasques del seu Parlament i compartint les responsabilitats de Govern, sempre que el programa d'aquest s'adigui amb el seu ideari i afavoreix els Estatuts d'altres pobles d'Espanya. Acorda, també, autoritzar els seus parlamentaris a les Corts de la República perquè, d'acord amb el Comitè Executiu del Partit, puguin constituir una federació de minories parlamentàries afins, per tal de garantir un instrument útil de govern a la República" (26).

La primera finalitat que s'havia fixat aquest Congrés extraordinari era marcar la política futura d'Esquerra Republicana un cop aprovat l'Estatut de Catalunya, Francesc Macià, en el seu parlament, fixava el paper polític a jugar pel Partit en la nova etapa autonòmica de Catalunya. Així, indicava que, un cop aprovat l'Estatut i establerta la plena llibertat de Catalunya, la funció política immediata d'Esquerra Republicana era començar a governar, constituir-se en partit governamental. Així, afirmava: "Avui, aprovat l'Estatut, se'ns presenta la qüestió de més responsabilitat: l'anar a construir el govern d'un poble, i se'ns presenta, sobretot, la responsabilitat de que hem de cercar homes que estiguin preparats per tal que aquest Govern de Catalunya sigui un digne model de les altres nacions del món. Al mateix temps, però, si nosaltres no li donéssim el caire esquerrà, jo us asseguro, amics meus, que hauríem fracassat completament, no solament el Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, sinó que hauria fracassat Catalunya (...)" (27).

A més, i com a conseqüència d'aquesta funció de govern d'Esquerra Republicana, aquest Partit tindria una represen

tació important en el futur Parlament de Catalunya. Així, Francesc Macià notava: "(...) Jo tinc la seguretat que el nostre partit tindrà una majoria a les Corts Catalanes, i creieu-me, que sento una emoció fonda quan parlo de les Corts Catalanes: les Corts Catalanes, que seran sobiranes, que elles seran les que marcaran el camí a seguir per Catalunya; aquestes Corts que jo tinc la seguretat que es mostraran dignes de les llibertats que nosaltres tenim i que mostrarem al món enter que Catalunya es pot governar amb aquests sentiments generosos i plens d'amor que nosaltres hem propugnat" (28).

En el manifest electoral d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Girona per les eleccions al Parlament de Catalunya del 20 de novembre de 1932, es remarcaven les competències que l'Estatut donava a la Catalunya autònoma, i s'afirmava que aquestes competències les havia d'exercir Esquerra Republicana. Així, notava: "Pertoca al Parlament i al Govern de Catalunya, per disposició de l'Estatut, afermar i estendre els drets individuals; vetllar per l'idioma propi; excutar la legislació de treball; legislar sobre cooperativisme, sanejament, comunicacions, agricultura, ramaderia i pesca; sobre el règim de premsa, associacions i espectacles; organitzar l'ensenyament; cuidar de l'ordre públic; ordenar l'administració local i l'administració de justícia. Doncs bé, aquesta obra, per ésser útil a tots ha d'ésser obra de l'Esquerra Republicana. L'hem de fer nosaltres i sols podem fer-la nosaltres, els que espontàniament, tant com per reflexió i experiència, sentim la República com la institució necessària per reconèixer la plenitud de la dignitat humana, i a Catalunya la capacitat per endegar les seves energies (...)" (29).

A més, en aquest mateix manifest electoral s'analitzava

quin era el contingut real de l'Estatut de Catalunya assenyalant que aquest era insuficient, però es remarcava que l'actuació futura del Parlament de Catalunya podia conduir cap a l'esfera de l'autodeterminació. Així, s'afirmava: "No estan pas contingudes totes les nostres ànsies dintre l'actual Estatut de Catalunya: voluntats ben precisades pel nostre poble han estat desateses, i d'altres minoritzades; però l'actuació del futur Parlament, segons quina sigui la seva composició, pot extraure del contingut potencial de l'Estatut present derivacions que s'acostin a l'autodeterminació que s'havia delimitat el poble, i que seran el suport per tal que les noves generacions, basades ja en un coneixement pràctic de les noves llibertats, sintetitzin les futures modalitats de les seves inquietuds" (30).

D'altra banda, en el manifest electoral d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Tarragona per aquestes mateixes eleccions al Parlament de Catalunya s'afirmava quins homes i quins partits polítics havien d'implantar l'Estatut de Catalunya dins de la República espanyola. És a dir: "Quina força, quina tendència ha d'exercir el predomini en el primer Parlament de la Catalunya autònoma? Qui ha de governar la terra nostra ara que aquesta tornarà a tenir govern propi? Quins han d'ésser els homes que implantin dins el règim de la República espanyola, l'Estatut català?".

(...) "Han d'implantar l'Estatut català dins la República espanyola, els homes i els partits catalans que més han contribuït a l'adveniment de la República i a la consecució de l'Autonomia. I aquesta etapa de la llibertat reconquistada ha de presidir-la, amb la seva figura nobilíssima, l'home que més ha fet i més ha sofert per arribar-hi: Francesc Macià" (31).

En el segon Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Repu-

blicana -del 24 i 25 de juny de 1933-, en la seva segona sessió, Francesc Macià es pronuncià en el sentit de definir quines havien de ser les directrius fonamentals del Partit, incidint particularment en la qüestió que havia d'ésser un partit eminentment català i que es plantegés l'alliberació nacional de Catalunya. Així afirmava: "I jo us dic, amics meus, que si un partit ha d'ésser un Partit ple d'ànima, és perquè ha d'ésser un Partit que per damunt de tot ha d'ésser català; cal que tots, absolutament tots nosaltres, continuem decidits a lluitar una hora després de l'altra per l'alliberació de Catalunya; que totes les lleis, que totes les coses que fem, amics meus, han d'ésser d'arrel i soca catalanes, perquè si no ho féssim així, si nosaltres confiéssim en altres pobles, en altres Parlaments, nosaltres començaríem perquè ja ens donaríem moralment per vençuts, i seríem indignes de demanar a cada moment més llibertats per Catalunya. És precís, doncs, nacionalitzar les nostres institucions; és precís que tots els problemes es plantegin en català i es resolguin en català; es precís, amics meus, que tinguem fe i confiança en nosaltres mateixos i que admirem (que jo també admiro a molts que estan en pobles molt llunyans) i que cadascú resti a casa seva, perquè ja us he dit que nosaltres no volem de cap manera que hi hagi ací dintre dels militants d'Esquerra Republicana de Catalunya, que hi hagi qui pensi massa, i que en algunes ocasions se'n parli en públic, d'homes que nosaltres estimem i que nosaltres recolzem, però que no volem que dirigeixin res de casa nostra (...). Anem a treballar de veritat, i amb aquell ideal que hem proclamat sempre: que ha d'ésser pensant en Catalunya i en les qüestions socials. Són les dues coses que ens han de preocupar". (32).

A més, Francesc Macià, en el seu discurs de clausura

d'aquest segon Congrés Nacional ordinari, pronunciat el dia 25 de juny, va fer un resum dels principis programàtics bàsics que informaven aquest Partit. Quant a la qüestió nacional de Catalunya es referí a l'alliberació nacional, que també nomenava "sentiment de pàtria" o "sentiment de llibertat col.lectiva". I afirmava que en obtenir la llibertat col.lectiva de Catalunya, s'havia d'aconseguir al mateix temps, perquè l'havia d'implicar, la llibertat individual -la llibertat en el sentit que no hi hagin classes opressoras sobre altres classes oprimides-. En segon terme, tractà el tema de les relacions de Catalunya amb la resta de l'Estat espanyol, centrant-ho fonamentalment en el fet que aquest havia de reconèixer el dret de Catalunya a governar-se ella mateixa: (...) "I parlant com jo parlo, amb claredat i sinceritat, i dient les coses tal com les sento, i mirant la realitat d'avui dia, jo dic que nosaltres serem fidels a Espanya i als Governos espanyols mentre ells reconeguin el dret que té Catalunya a governar-se ella mateixa, i el dret que té a què se li reconegui, i se li doni, una part dels diners que ella lliura a l'Estat espanyol per a poder desenrotllar (amb les mans lliures, tenint els mitjans de portar-les a cap) totes les facultats que ha reconegut que són nostres el Parlament espanyol. I per això us dic des d'ací que vaig anar a Madrid a dir que nosaltres reclamem que els serveis que ens traspassin estiguin ben dotats, i em vaig entrevistar amb el president del Consell de Ministres, i en explicar-lo el motiu del meu viatge va dir-me que ell trobava que no era més que el que ell havia dit en el gran discurs que va fer quan va defensar els drets de Catalunya. Però jo ara he de dir, i em penso expressar els sentiments d'aquest Congrés, que si algun dia ens trobéssim amb un nus, que no ho crec, no passaríem de cap de les mang

res en què se'ns tragués cap de les facultats a què nosaltres tenim dret i, si ho intentaven, trobaríem un poble unit que s'hi oposaria amb tota la seva ànima i amb tot el seu cor (...)" (33).

En el segon punt de l'ordre del dia d'aquest segon Congrés Nacional ordinari -del 24 i 25 de juny de 1933-, que era el del "Programa de realitzacions futures". En el marc d'aquest apartat, Marc Aureli Vila i Comaposada proposà que s'establís un corrent de confraternitat amb els altres pobles hispànics que sentien aspiracions autonomistes, com eren els de Euskadi i Galícia. Josep Riera i Puntí féu cos tat a Marc Aureli Vila i exposà la necessitat de donar impuls a l'ideal autonomista de tots els pobles ibèrics, per afirmar l'autonomia de Catalunya i contrarestar l'opinió autonomista espanyola, la qual en un sentit centralista es manifestava en una part de la intel.lectualitat castellana i en els partits de vella i ben definida significació anti catalana. Creia que ni l'ampliació de l'Estatut de Catalun ya ni tan sols el seu manteniment seria definitiu mentre no hi hagués altres regions o nacionalitats espanyoles que tinguessin també el seu estatut d'autonomia (34).

A més, en la sisena sessió d'aquest segon Congrés Nacio nal ordinari, es presentà una proposició en el sentit que Esquerra Republicana procurés impulsar el sentiment nacional català a Mallorca i València, que fou aprovada (35).

En el segon Congrés Nacional extraordinari -7 i 8 d'oc tubre de 1933-, Francesc Macià, després del seu parlament, anuncià una proposició doctrinal i patriòtica, que fou apro vada pel Congrés. Aquesta era: "El II Congrés Nacional Ex traordinari d'Esquerra Republicana de Catalunya, acorda:

a) Afirmar el sentit catalanista i esquerrà del nostre Partit.

b) Declarar que cal que el traspàs de serveis es faci d'una manera ràpida, lleial i completa perquè Catalunya no es vagi deturada en els inicis de les seves llibertats, si nó que pugui arribar a la plenitud dels drets que són reconeguts pel seu Estatut.

c) Afirmar, una vegada més, la seva confiança en els principis republicans, democràtics i socials, i conjurar-se a fer-los prevaler al servei de Catalunya i de la República" (36).

Lluís Companys, en un discurs pronunciat en aquest segon Congrés Nacional extraordinari, realitzà la defensa a aquesta anterior proposició presentada per Francesc Macià. Entre altres conceptes diversos, Lluís Companys remarcà l'esperit d'aquesta proposició i va dir: "Per això la proposició no està destinada a parlar del moment polític que encara no el sabem bé, està destinada a parlar dels moments normals de la República; què ha de fer Catalunya, i com pensa Catalunya, sobre Catalunya i sobre la República en relació amb els altres pobles d'Espanya i en relació amb les decisions de l'Estat i del Parlament espanyol. I per això en aquesta proposició s'afirma una vegada més el nostre catalanisme, el nostre nacionalisme" (37).

A continuació, Lluís Companys concretà dins del marc definit per la proposició quin era el camp de la catalanitat i del nacionalisme defensat per Esquerra Republicana, que es definia per l'autonomia política emmarcada en l'Estatut de Catalunya, que fou aprovat per les Corts Constituents. Així, afirmava: "Res, ni ningú no pot arribar a trepitjar ni una ratlla d'aquelles autoritzacions, d'aquelles funcions autonòmiques que ens han estat reconegudes en l'Estatut inicial de les nostres llibertats. A vegades sembla, amics meus, que l'Estatut de Catalunya no hagi es-

tat producte nascut d'un sentiment democràtic. (...). Sembla que no ha estat producte d'una discussió lliure, sinó que molt sovint amb els regateigs que ens hem vist obligats a fer sembla que l'Estatut de Catalunya hagi nascut d'un compromís forçat i s'hagi arrencat per la força a les Corts Constituents i que l'ànima borbànica encara quedi impresa en la consciència espanyola. Nosaltres hem d'afirmar que serem lleials i hem estat lleials a l'Estatut reconegut per les Corts Constituents i demanem la mateixa lleialtat. (...) Però en l'hora històrica present, Catalunya té un Estatut i aquest Estatut el complirà, i el farà complir també d'una manera lleial i d'una manera complerta a totes les autoritats de la República. Per això hi ha aquesta decisió rodona, aquesta afirmació categòrica de la nostra catalanitat i del nostre pensament i a la nostra voluntat de Catalunya nació". (38).

En el manifest electoral de Francesc Macià per les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, aquest fixava l'estratègia d'Esquerra Republicana en el sentit d'una política democràtica i nacionalment catalana, centrant aquesta política en el desenvolupament de l'Estatut d'autonomia. És a dir: "La política de l'Esquerra Republicana, a despit de totes les injúries i de totes les calúmnies que han caigut damunt els seus homes com una pluja de fang, ha estat, és i serà amplament democràtica, nacionalment catalana, amb una catalanitat profunda i insubornable que fa del nostre Partit una força catalana amb organització completa dins Catalunya, i que no és sucursal ni filial de cap força o partit de fora de casa".

(...) "Per altra banda, l'Estatut aprovat per les Corts Constituents, obra les portes de les noves llibertats catalanes, i sense necessitat dels recursos teatrals emprats anys

enrera per altres partits, veiem triomfar una bona part d'aquelles reivindicacions que constituïen el programa del catalanisme. La bandera prohibida, i la llengua abans perseguida, la nostra bandera i la nostra llengua, avui són bandera oficial i llengua oficial de Catalunya. (...)" (39).

D'altra banda, en aquest mateix sentit, Lluís Companys remarcava també diversos aspectes de l'estratègia política en la qüestió nacional d'Esquerra Republicana, quan afirmava: "De la mateixa manera que fins la Lliga, traïdora a Catalunya, gosa negar el catalanisme d'Esquerra Republicana, que ha portat l'Estatut d'Autonomia, d'altres fraccions polítiques, els radicals, per exemple, gosen negar el clar republicanisme de l'"Esquerra" que, la primera, el dia 12 d'abril, a les balconades de l'Ajuntament de Barcelona, hissava la primera bandera republicana que onejava en començar aquella tarda gloriosa sobre les terres hispàniques". (40).

Després dels esdeveniments del 6 d'octubre de 1934, i durant l'etapa de suspensió de l'Estatut de Catalunya i de repressió general a tot l'Estat espanyol i a Catalunya en concret, Esquerra Republicana, el juny de 1935, adreçà un manifest (41) per establir novament el contacte amb els seus afiliats i amb l'opinió catalana en general. Aquest manifest tenia un apartat titulat "La personalitat de Catalunya" en el qual es reafirmaven els principis programàtics del Partit en la qüestió nacional. Així, remarcava: "Esquerra Republicana de Catalunya, en la seva nova etapa d'actuació política, manté, sense rebaixar-ne ni dividir-ne cap, els principis bàsics del Partit. Fonament essencial de la nostra ideologia és el sentiment indestructible de la catalanitat. Som declaradament nacionalistes, no en el concepte

tancat, reclus i reaccionari amb què modernament s'entén algunes vegades aquest mot; en el sentit que Catalunya constitueix una entitat natural, que té uns drets inalienables com a poble, dels quals cap força exterior no pot en justícia privar-la. L'afirmació de la personalitat de Catalunya implica l'exigència del reconeixement de les seves llibertats. Els factors geogràfics, la tradició històrica, els lligams econòmics i la comunitat de vida, enquadren la posició de Catalunya en el conjunt d'Espanya. Per això volem francament que, ensems que afirmem la personalitat de Catalunya i el dret a les seves llibertats, proclamem el nostre propòsit de treballar per a obtenir-les dintre el marc de la República espanyola. La República ens portà el reconeixement inicial dels nostres drets com a poble, si ara una ventada desnaturalitzadora de l'esperit republicà ens n'arrabassa bona part, el nostre esforç anirà adreçat a recobrar el que momentàniament està en suspens en virtut d'una llei de règim transitori, francament inconstitucional, i avui més injusta encara. Perquè després de la condemna del Govern de la Generalitat, de la sentència del Tribunal que individualitza en ell la responsabilitat dels fets d'octubre, no hi ha cap justificació del manteniment d'un règim que representa un càstig per a Catalunya".

"Constitueix la primera etapa d'actuació nacionalista el restabliment íntegre de l'Estatut. No representa, però, l'Estatut la integritat de les aspiracions catalanes. És una base per a forjar políticament la personalitat de Catalunya, i volem que sigui la prova que el règim autonòmic permet la convivència cordial dels pobles hispànics dintre la República. Però no és un text intangible: fixa ell mateix les formes de modificació legal, de manera que la seva ampliació és possible dintre el marc de la Constitució,

compatible amb un règim d'autonomia més intensa i extensa. Per fi, Esquerra Republicana de Catalunya, contrària avui a una revisió de la Constitució dirigida contra l'esperit del 14 d'abril, no renuncia a treballar per incorporar-hi en una forma més explícita el principi del federalisme, tan viu en el nostre poble. Restabliment de l'Estatut, marge d'ampliació constitucional, estructura federal de l'Es-tat, es presenten com a formes progressives on encarixar-hi el reconeixement dels drets de Catalunya, possibilitats per les quals treballarà Esquerra Republicana, quiada sempre per l'afirmació de la personalitat de la nostra pàtria, i sempre inspirada en totes les seves decisions per l'amor suprem a Catalunya" (42).

Notes al Capítol VI apartat 2.-

- (1) El programa d'Esquerra Republicana sobre aquest tema es trobava sistematitzat fonamentalment a la "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català", presentada a la Conferència d'Esquerres; "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes". Aquesta estava signada per S. Albert, Joan Lluhí i Vallescà, Joan Lluís Pujol i Font i Humbert Torres.
- (2) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (3) Isidre Molas: Pròleg a La renovació doctrinal del Nacionalisme, Polèmica sobre Pi i Margall, El principi de les nacionalitats, Nacionalisme i federalisme, d'Antoni Rovira i Virgili.- p. 14 i 15; cal remarcar també en aquest sentit que: "L'obra d'Antoni Rovira i Virgili s'inscriu en una orientació clara i realitzada de forma continuada al llarg de la seva vida: definir les posicions del catalanisme liberal i democràtic a partir de les dues idees centrals de nacionalisme i federalisme (...). L'abassagadora quantitat de pàgines que escriví traspuen aquesta voluntat de construcció i irradiació d'uns valors i unes concepcions democràtiques i liberals, que prossegueixen la tradició federalista i que es centren al voltant de l'afirmació de Catalunya com a nació. (...). Però per sota d'aquestes característiques externes de la seva obra, en ella hi batega aquella voluntat de "

dreç dels fonaments doctrinals del nacionalisme català" que, si bé es manté sempre com a tret dominant, troba en la segona dècada d'aquest segle el moment de màxima elaboració sistemàtica d'un esquema doctrinal sobre la nació i el federalisme (...). Tota la reflexió d'Antoni Rovira i Virgili, directament o indirectament, gira al voltant de Catalunya (...). "El primer problema català, en l'ordre d'importància es aquest: que Catalunya tingui plena consciència que és una nació; que els catalans se sentin catalans nacionals, que és l'única manera de sentir-se verament catalans. Només els comarcalistes, els provincians i els regionalistes troben que l'esperit nacional de Catalunya i dels catalans pot impedir o destorbar les relacions, les col.laboracions i les unions amb els altres pobles, sobretot amb els altres pobles peninsulars. Allò que l'esperit nacional fa és establir les relacions, les col.laboracions i les unions damunt una base d'igualtat i de desigualtat". L'obra de Rovira, crec, pot situar-se plenament a partir d'aquest text escrit en el curs de la guerra civil: cal que els catalans tinguin plena consciència nacional perquè sense ella no seran "verament" catalans. La consciència nacional és una composant essencial de la nació. El catalanisme és el moviment que es proposa generar, expandir i enfortir aquesta consciència. "El catalanista es el català amb consciència nacional" (Isidre Molas: Pròleg a La renovació doctrinal del Nacionalisme, Polèmica sobre Pi i Margall, El principi de les nacionalitats, Nacionalisme i federalisme, d'Antoni Rovira i Virgili, ob. cit., p. 9 i 11).

- (4) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (5) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (6) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (7) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (8) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (9) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (10) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (11) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (12) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (13) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (14) Isidre Molas: Pròleg a La renovació doctrinal del Nacionalisme, Polèmica sobre Pi i Margall, El principi de les nacionalitats, Nacionalisme i federalisme, d'Antoni Rovira i Virgili, p. 16 i 18.
- (15) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (16) Parlament d'Antoni Xirau i Palau al primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, -de 13 i 14 de febrer

- de 1932-. "L'Op" 14 febrer 1932; "La Ht" 15 febrer 1932.
- (17) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà en les sessions del primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, -de 13 i 14 de febrer de 1932-. "L'Op" 17 febrer 1932; "La Ht" 15 febrer 1932.
- (18) Parlament de Francesc Macià en les sessions del primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, -de 13 i 14 de febrer de 1932-. "L'Op" 16 febrer 1932; "La Ht" 15 febrer 1932.
- (19) Parlament de Francesc Macià en les sessions del primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, -de 12 i 13 de febrer de 1932-. "L'Op" 16 febrer 1932; "La Ht" 15 febrer 1932.
- (20) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà en les sessions del primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, -de 12 i 13 de febrer de 1932-. "La Ht" 15 febrer de 1932, "L'Op" 17 febrer 1932.
- (21) Vegeu un tractament més ampli d'aquest tema en el capítol IV punt 3 de la primera part d'aquest treball.
- (22) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 6 p. 19; També a "L'Op" 15 setembre 1931.
- (23) En aquest apartat es reproduïa textualment el "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió nacional". "El Poble 4 juliol 1931.
- (24) "L'Op" 2 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932.
- (25) "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 2 octubre 1932;

- "L'Op" 4 octubre 1932; "Foment" 4 octubre 1932;
"Foment" 5 octubre 1932.
- (26) "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932;
"Foment" 4 octubre 1932; "Foment" 5 octubre 1932.
- (27) Parlament de Francesc Macià en les sessions del primer Congrés Nacional extraordinari, -1'1 i 2 d'octubre de 1932-. "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932; "Foment" 5 octubre 1932.
- (28) Parlament de Francesc Macià en les sessions del primer Congrés Nacional extraordinari, -1'1 i 2 d'octubre de 1932-. "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932; "Foment" 5 octubre 1932.
- (29) "Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona". "L'Op" 8 novembre 1932.
- (30) "Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona". "L'Op" 8 novembre 1932.
- (31) "Un manifest als electors de la circumscripció de Tarragona". Signat per Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Radical Autònom i Unió Socialista de Catalunya". "L'Op" 15 novembre 1932.
- (32) Parlament de Francesc Macià en les sessions del segon Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana, -de 24 i 25 de juny de 1933-. "La Ht" 26 juny 1933.
- (33) Parlament de Francesc Macià de clausura del segon Congrés Nacional ordinari, pronunciat el dia 25 de juny de 1933. "La Ht" 27 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (34) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

- (35) "La Ht" 28 juny 1933.
- (36) "La Ht" 8 octubre 1933; "La Ht" 10 octubre 1933;
"Foment" 10 octubre 1933.
- (37) Parlament de Lluís Companys en les sessions del se-
gon Congrés Nacional extraordinari,-el 7 i 8 d'octu
bre de 1933-. "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias"
8 octubre 1933.
- (38) Parlament de Lluís Companys en les sessions del se-
gon Congrés Nacional extraordinari-, el 7 i 8 d'octu
bre de 1933-. "La Ht" 10 octubre 1933; "Las Noticias"
8 octubre 1933.
- (39) "Macià, al poble de Catalunya". Discurs llegit davant
del micròfon de la Ràdio, dissabte a les dues de la
tarda, pel President de la Generalitat de Catalunya".
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (40) Lluís Companys: "12 d'abril - 19 de novembre. Catalun
ya i República. Cap a la victòria". "La Ht" 18 novem
bre 1933.
- (41) "Esquerra Republicana de Catalunya. Als seus afiliats
i a l'opinió catalana". "La Ht" 28 juny 1935.
- (42) "Esquerra Republicana de Catalunya. Als seus afiliats
i a l'opinió catalana". "La Ht" 28 juny 1935.

3. LA QÜESTIÓ RELIGIOSA (1)

Esquerra Republicana, en plantejar-se aquest tema, proclamava en primer terme, la llibertat total de pensament i d'expressió de la següent manera: "En plantejar aquesta qüestió, partim del postulat liberal, que no és altre que el respecte a la dignitat de l'home i, especialment, a la seva més noble expressió: la llibertat de pensar i d'expressar el seu pensament, sense altra limitació que un dret igual per a tothom". (2).

De la declaració de drets proclamada per Esquerra Republicana, i sistematitzada a la "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català" (3), s'ha de remarcar un principi que informa, i n'és la base, el programa de política religiosa del Partit. Aquest és: "El dret a la lliure expressió a la consciència i exercici del culte".

A partir d'aquesta base, Esquerra Republicana prohibia qualsevol limitació de la llibertat espiritual, i defensava el dret a tenir una opinió sobre la qüestió religiosa: "(...) del dret que tots tenim a fer-nos, si volem, una opinió sobre afers de religió, a exposar-la públicament i a acomodar-hi una conducta particular" (4).

A partir d'aquests principis, Esquerra Republicana enumerava unes regles d'actuació de l'Estat en matèria religiosa: a) Aquest havia de convertir-se en un element neutral en les qüestions religioses: "L'Estat, doncs, ha de romandre neutral en aquestes determinacions de l'esperit" (5); b) El paper actiu de l'Estat quedava concretat en el de un mediador que regulava els següents aspectes: 1) "(...) Ha de respectar i fer respectar l'exercici del culte, sense distinció de cap confessió religiosa, amb la sola condició

de mantenir l'ordre públic i de vetllar per la comoditat general dels ciutadans no afectes a cap d'elles" (6).

D'altra banda, 2) (L'Estat) "(...) Ha de condemnar les doctrines antiliberals totes, tant aquelles que voldrien el monopoli d'un sol culte, com aquelles altres que voldrien proscriure l'exercici i la manifestació pública de cap religió. Les primeres, perquè en declarar que la veritat és una de sola, i en voler imposar-la a la força, són inquisitorials. Les segones, que constitueixen una altra forma de fanatisme, perquè estableixen una cosa falsa, o sigui que la ciència ha provat l'error de tota afirmació religiosa, quan en realitat la ciència, plena de respecte i de prudència en les seves afirmacions, sap que sobre això mai no seirà dita la darrera paraula, i antidogmàtica i evolutiva com ha d'ésser, resta al marge de les especulacions metafísiques dels homes, que són ben lliures per a deduir dels fets el que millor els sembli". (7).

c) L'Estat havia de declarar-se no confessional: "(...) L'Estat no pot prendre partit per cap religió; ha de vetllat perquè els afers i les diferències religioses que pertanyen a la consciència individual mai no envaeixin la vida oficial ni influeixin cap de les seves institucions". (8).

d) Però l'Estat permetria l'absoluta llibertat de religió i de culte en el seu territori. És a dir, "(...) Però l'Estat permetrà que totes les Esglésies s'organitzin i treballin per als seus fins, sempre que cap d'elles vulneri els essencials de la vida" (9).

e) Les diverses religions existents en el si de l'Estat serien regulades segons el règim del dret comú: "(...) I de totes elles, les confessions religioses, no sols en viurà separat, com a tals confessions, sinó que vigilant-les i

controlant-les, en nom de la llibertat que a tots ens és deguda, les sotmetrà al dret comú i en corregirà les possibles extralimitacions" (10).

f) Com a conseqüència de tots els punts anteriors, tots els representants de l'Estat en els organismes públics, es taven obligats a defensar aquestes tesis liberals i laiques en les esferes públiques, qualsevol que fos la seva actuació en la seva vida privada. És a dir, "així, tots els homes que acceptin aquest punt de mira, sempre que oficialment el representin en les corporacions i organismes polítics, vénen obligats a defensar la tesi liberal i laica, que és la mateixa civilització, tot restant en llibertat per a procedir com els sembli en la seva vida particular". (11).

Al final d'aquest programa sobre la qüestió religiosa Esquerra Republicana resumia tots els principis anteriors en les següents conclusions:

"1^a.- Llibertat absoluta de Cultes".

"2^a.- L'Estat romandrà neutral en les qüestions religioses, i per tant, l'ensenyament serà laic".

"3^a.- Tots els organismes religiosos s'hauran de sotmetre al dret comú".

"4^a.- Tots els representants de l'esquerra catalana en organismes d'elecció popular defensaran aquest ideal laic i una vegada constituït l'Estat Català s'obrirà un expedient sobre les propietats religioses".

"5^a.- Prohibició absoluta d'actes litúrgics en la via pública".

"6^a.- Possibilitat d'arribar a l'anul·lació dels Concordats amb la Seu Papal, encara que amb possibles relacions diplomàtiques amb ella". (12).

El programa sobre qüestió religiosa d'Esquerra Republi-

cana es pronunciava en el sentit de defensar els principis liberals i la ideologia laica. Aquest postulat liberal el definia en la llibertat total de pensament i d'expressió d'aquest. I en matèria religiosa el concretava en el dret a tenir una opinió pròpia sobre la qüestió religiosa, prohibint qualsevol limitació a la llibertat espiritual. Per això, a la declaració de drets d'Esquerra Republicana proclamava "El dret a la lliure expressió a la consciència i exercici del culte". Afirmava que la posició d'Esquerra Republicana respecte a la qüestió religiosa es definia pel laïcisme, donat el caràcter liberal del Partit. Com a conseqüència d'aquests dos principis remarcava la llibertat d'associació en matèria religiosa. Per això la conclusió primera d'aquest programa sobre qüestió religiosa era: "1^a.- Llibertat absoluta de cultes". Quant la definició de l'Estat, en estructurar un Estat d'ideologia liberal, aquest seria laic i no confessional. Això ho expressava en les següents conclusions del programa sobre problema religiós. "2^a.- L'Estat romandrà neutral en les qüestions religioses, i per tant l'ensenyament serà laic".

"4^a.- Tots els representants de l'esquerra catalana en organismes d'elecció popular defensaran aquest ideal laic (...)"

Per tant, l'Estat serà neutral quant a les qüestions religioses, i haurà de condemnar les doctrines antiliberals. Els representants de l'Estat en les diverses institucions d'aquest estaran obligats a defensar els principis liberals i laics en aquests organismes públics. L'Estat no podrà tenir religió oficial, cosa que suposa la separació de l'Església i l'Estat i la submissió de l'Església a l'Estat. Per tant, l'Estat no pot tenir pressupost per a subvencionar cap Església, religió ni associació religiosa. Davant

la nova forma de l'Estat espanyol: la República espanyola amb les corresponents institucions no poden ésser posades en perill per les qüestions religioses. La República espanyola serà un Estat laic, les lleis del qual respondran al principi liberal de llibertat de pensament i expressió d'aquest i negaran el presupost de culte i clerecia.

Com a conseqüència del raonament anterior, s'ha d'esmentar la conclusió primera del programa sobre problema religiós:

"1ª.- Llibertat absoluta de Cultes".

L'Estat permetrà una absoluta llibertat de religió i de culte en el seu territori. I respectarà i farà respectar l'exercici del culte sense distinció de cap confessió religiosa.

Quant a la conclusió tercera del programa sobre problema religiós: "3ª.- Tots els organismes religiosos s'hauran de sotmetre al dret comú".

Les diverses religions existents en el si de l'Estat seran regulades segons les lleis generals d'aquest. Les confessions religioses serán associacions sotmeses a aquestes lleis.

Respecte a la conclusió sisena del programa sobre problema religiós:

"6ª.- Possibilitat d'arribar a l'anul·lació dels Concordats amb la Seu Papal, encara que amb possibles relacions diplomàtiques amb ella".

S'ha de resoldre el problema religiós a l'Estat espanyol al marge de la Santa Seu.

Quant als ordes religiosos s'ha d'esmentar la conclusió quarta:

"4ª.- (...) i una vegada constituït l'Estat Català un expedient sobre les propietats religioses.

L'Estat dissoldrà els ordes religiosos i nacionalitzarà els seus béns. No poden subsistir les ordes religiosos de cap tipus: ni els dedicats a l'ensenyament, ni els benèfics, ni els monàstics. Aquells dedicats exclusivament a la beneficiència podran continuar prestant els seus serveis, sotmesos a les lleis de la República, mentre l'Estat no creï les associacions laiques que puguin substituir-les.

Esquerra Republicana va donar suport al dictament de l'article 24 del projecte de la Constitució republicana segons el qual quedaven dissolts els ordes religiosos que impossessin estatutàriament un quart vot, a més dels tres vots canònics ordinaris.

Aquest dictamen es referia directament a la Companyia de Jesús. Lluís Companys es pronuncià fermament a favor de l'expulsió dels jesuïtes. En el primer Congrés Nacional ordinari del Partit (13-14 de febrer de 1932), Joan Lluhí i Vallescà remarcà que Esquerra Republicana va votar el dictamen sobre congregacions religioses de la Constitució republicana. En el segon Congrés Nacional ordinari (24-25 de juny de 1933), Miquel Santaló assenyala que en la discussió del projecte de llei de Congregacions Religioses, Esquerra Republicana va decidir-se a actuar d'acord amb els principis laics del Partit.

Referent a l'ensenyament s'ha de fer esment de la conclusió segona:

"2ª.- L'Estat romandrà neutral en les qüestions religioses, i per tant l'ensenyament serà laic".

Com que l'ensenyament ha de ser laic, no poden subsistir els ordes religiosos dedicats a l'ensenyament, perquè incidirien amb un esperit antiliberal en la consciència dels nens, els futurs ciutadans. En el segon Congrés Nacional ordinari (24-25 de juny de 1933) es presentà una propo-

sició demanant al Govern de la República l'apropiació dels edificis de les Congregacions Religioses destinats a l'ensenyament per tal de facilitar l'aplicació de la Llei de Congregacions i Confessions religioses.

Referent al tema de la família, Esquerra Republicana defensava el divorci. En discutir-se aquest extrem a la Constitució republicana, Joan Lluhí i Vallescà es pronuncià a favor del divorci. A més, Esquerra Republicana va votar la llei del divorci. D'altra banda, el Partit remarcava la importància del article 43 de la Constitució republicana que proclamava la igualtat dels deures dels pares respecte als fills legítims i il·legítims.

La conclusió cinquena del programa sobre qüestió religiosa: "5ª.- Prohibició absoluta d'actes litúrgics en la via pública" era conseqüència immediata del programa polític en aquesta matèria. És a dir, dels principis d'un Estat laic, no confessional, sense religió oficial i sense pressupost per a subvencionar cap religió. L'Estat definit per aquestes característiques, i que defensava el principi de la llibertat absoluta de cultes, suposava que aquestes manifestacions religioses s'havien de realitzar sempre en recintes tancats i mai no podien transcendir a la via pública. Aquesta concepció està d'acord en la línia del republicanisme espanyol en aquesta matèria, segons la qual es té una concepció política de la religió, éssent aquesta una qüestió que pertanyia a la consciència individual dels ciutadans i mai a la vida pública de la societat.

En discutir-se la Constitució de la República espanyola Esquerra Republicana es va pronunciar reafirmant el programa sobre qüestió religiosa del Partit. Així, en la sessió de Corts Constituents de 9 d'octubre de 1931, s'inicià la discussió de totalitat sobre el tema religió, família i

ensenyament. En la sessió de 6 d'octubre, la minoria d'Esquerra Republicana dóna lectura d'una esmena a l'article 24 del projecte constitucional (13) que afirmava: "Todas las confesiones religiosas se considerarán como asociaciones sometidas a las leyes generales del país. El Estado no podrá sostener, favorecer ni auxiliar económicamente a la Iglesia, asociaciones ni institutos religiosos; disolverá las órdenes religiosas y nacionalizará sus bienes".

"Las dedicadas exclusivamente a la beneficencia, podrán continuar prestando servicio, sometidas a las leyes de la República, mientras el Estado, las regiones, provincias o municipios creen asociaciones laicas que puedan substituir las" (14).

El diputat Humbert Torres pronuncià un important parlament definint la posició d'Esquerra Republicana respecte a la qüestió religiosa. En primer terme, afirmà que aquest criteri es definia pel laïcisme, a causa del caràcter liberal del Partit. A partir d'aquest moment, féu algunes afirmacions fonamentals que definien les posicions d'Esquerra Republicana en matèria religiosa:

a) La primera era remarcar que es podia resoldre el problema religiós a l'Estat espanyol al marge de la Santa Seu, encara que fos aquesta una matèria subjecte a Concordat.

b) La segona suposava definir el grau de consentiment que tenia la religió entre els ciutadans de l'Estat espanyol, en afirmar que el que dominava a tot l'Estat era la separació absoluta de l'esperit ciutadà de la religió oficial.

c) La tercera consistia a afirmar que en la mesura que les diverses forces polítiques del país es transformaven per l'acoblament a la nova forma d'Estat, el nou planteja-

ment progressiu de la qüestió religiosa a l'Estat espanyol no podia passar en perill a les noves institucions d'aquest Estat.

Humbert Torres definia també la posició global d'Esquerra Republicana respecte a la qüestió religiosa. Aquesta era: el principi que l'Estat no podia tenir religió oficial per ésser partidaris d'un Estat liberal; separació de l'Esglèsia i l'Estat, i, a més a més, submissió de l'Esglèsia a l'Estat; llibertat d'associació en matèria religiosa; i el principi de que l'Estat no podia tenir pressupost per a subvencionar la religió.

En aquesta línia de raonament, remarcava en nom d'Esquerra Republicana que la religió no podia ésser considerada com un servei públic, i assenyalava que no podien subsistir els ordes religiosos de cap tipus. En primer terme, aquelles que es dedicaven a l'ensenyament no havien de sobreviure perquè no podien influir amb un esperit antiliberal en la consciència dels nens, futurs ciutadans. En segon terme, tampoc acceptava els ordes religiosos benèfics, ja que la beneficència havia de ser competència de l'Estat amb independència de qualsevol idea religiosa, i que un Estat laic ho havia de ser en totes les seves manifestacions: la beneficència no podia constituir una excepció. En tercer terme, si s'havia negat l'existència d'aquells ordes religiosos que es dedicaven a l'ensenyament i a la beneficència, encara ho feia de manera més ferma respecte a aquells que es dedicaven a la vida monàstica. D'aquesta manera, conclouia afirmant el criteri d'Esquerra Republicana de dissoldre per sempre els Ordes religiosos.

En la sessió parlamentària del 13 d'octubre de 1931 es continuà la discussió de l'article 24 del projecte constitucional, referent a la qüestió religiosa. Es donà lectura

a un nou dictamen reformat de la Comissió, en el qual s'afirmava que quedaven dissolts aquells ordes religiosos que impossessin estatutàriament un quart vot, a més dels tres vots canònics ordinaris. Aquest extrem es referia directament a la Companyia de Jesús. En aquesta sessió parlamentària, Lluís Companys es pronuncià, en nom d'Esquerra Republicana, a favor de l'expulsió dels jesuïtes, assenyalant que era un imperatiu necessari per la pau de la República i per la defensa de l'Estat. (15).

Cal també remarcar la posició d'Esquerra Republicana davant el tema de la família i la defensa que feia del divorci durant la discussió del projecte constitucional. En la sessió de Corts del dia 15 d'octubre de 1931, començà la discussió de l'article 41 del projecte, referent a la família, que havia estat refós per la Comissió d'acord amb un vot particular de Ruiz Funes: "La familia está bajo la salvaguardia del Estado. El matrimonio se funda en la igualdad de derechos para ambos sexos y podrá disolverse por medio del divorcio, que será regulado por una ley". Seguidament, es presentà un vot particular de Gil Robles, que fou defensat per Ossorio y Gallardo, contra el dictamen. Aleshores, Joan Lluhí i Vallescà intervingué per donar explicació de vot, en contra el vot particular i a favor del dictamen. És a dir, es pronuncià a favor del divorci, perquè era partidari convençut de l'amor lliure i perquè creia que la defensa i sosteniment dels fills no poden recolzar en cap imposició legal, sinó que tenen per base l'amor del pare i de la mare. Així, doncs, Joan Lluhí i Vallescà concloïa afirmant: "(...) he querido manifestar a la Cámara que hay un sector en ella, que supongo acepta el divorcio como mal menor; que lo que siente es creer que el país no está hoy día suficientemente preparado para que la Consti-

tución recoja la aspiración más liberal y, a mi juicio, más culta, más noble y más valedera, para mantener, en el matrimonio, la idea de la unión, tal como está establecida en la Constitución rusa, que es el amor libre. Y nada más, Sres. Diputados." (16).

Després d'aprovar-se la Constitució de la República espanyola, i en el primer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana (13-14 de febrer de 1932), Joan Lluhí i Vallescà es referí a la posició del Partit davant la qüestió religiosa, especialment pel que fa a les congregacions religioses, afirmant que Esquerra Republicana va votar el dictamen actual. D'aquesta manera, Joan Lluhí i Vallescà en el discurs de la sessió de constitució d'aquest Congrés, celebrada el 13 de febrer de 1932, afirmava: "Hem procurat que tots els nostres principis d'esquerra fossin incorporats a la Constitució, En el que es refereix al problema religiós hi havia un dictamen de la Comissió de Constitució en el qual es propugnava la dissolució de tots els ordes religiosos i la nacionalització dels seus béns. Nosaltres compreguem que aquest dictamen podia representar el perill que es sentissin coaccionats en les seves creences religioses aquells que sincerament les professen i fos necessària una repressió. Amb tot, nosaltres afirmarem que votaríem el dictament sempre que totes les minories parlamentàries que el votessin estiguessin disposades -com ho estàvem nosaltres- a arrossegar la responsabilitat de portar a la pràctica aquell dictamen per tenir l'honor de realitzar, com digué el Sr. Azaña, el que s'havia tingut el lluïment de votar. Això no és va produir, i aleshores vàrem votar el dictamen actual".

(...) "Davant el problema que es va plantejar en ocasió de la primera crisi, produïda com recordareu per la qüestió

religiosa en circumstàncies en què encara no estava votada la Constitució elegit el poder moderador de la República, vàrem reiterar la confiança al Sr. Nicolau d'Olwer, perquè així ens fou pregat pel senyor Azaña, cap del nou govern, que volia evitar que la crisi tingués una major amplitud que la simple substitució dels senyors Alcalá Zamora i Maura". (17).

En la tercera sessió del segon Congrés Nacional ordinari -del 24 de juny de 1933-, Miquel Santaló, com a cap de la minoria parlamentària a les Corts Constituents, va prendre la paraula per tal d'explicar la tasca de la minoria d'Esquerra al Parlament de la República. Aquesta afirmà que el treball d'aquesta minoria va estar realitzat amb el màxim sentit de responsabilitat, i distingí dos moments diferents en l'actuació d'aquesta: l'un que anava des dels començaments de les Corts Constituents fins a l'aprovació de l'Estatut; i, l'altre, que s'inicià en aquest moment i continuà fins a la data present d'aquest segon Congrés ordinari. Aleshores, notava que aquesta segona etapa mereixia una atenció especial, tenint en compte que havia travessat unes hores ben difícils. Tres d'aquestes hores foren els debats al voltant dels fets de Casas Viejas; la presentació del projecte de Congregacions Religioses i la darrera crisi ministerial. Miquel Santaló remarcà que en la presentació del projecte de llei de Congregacions Religioses, que suscità tants vius comentaris, la minoria d'Esquerra va limitar-se a actuar d'acord amb els principis laics del Partit. (18).

A més, en la cinquena sessió d'aquest Congrés es dona compte d'una proposició en el sentit de demanar al Govern de la República l'apropiació dels edificis de les Congregacions religioses destinats a serveis d'ensenyament, per

tal de facilitar l'aplicació de la Llei de Congregacions i Confessions Religioses. (19).

Esquerra Republicana, d'acord amb el seu postular liberal en matèria religiosa i amb les regles definides d'actuació de l'Estat en aquest camp, durant la campanya electoral en les eleccions de 19 de novembre de 1933, "La Humanitat" publicà diverses consignes que definien l'estratègia de la República espanyola i d'Esquerra Republicana respecte a matèria religiosa.

En una d'aquestes consignes, definia a la República espanyola com un Estat laic, i remarcava que les lleis d'aquest Estat suposaven el principi liberal de llibertat de pensament i d'expressió d'aquest, i a més, un estalvi del pressupost de culte i clerecia. D'aquesta manera, afirmava: "Ciudadà: Les lleis laiques de la República no signifiquen únicament la llibertat de la teva consciència. Signifiquen, a més a més, un estalvi enorme en el Pressupost general, i per tant, en la teva contribució a l'Estat. La supressió del pressupost de culte i clerecia: Equival a un estalvi de 54.647.793 pessetes! Es gràcies a la democràcia d'esquerra que això ha estat possible. Les dretes, no solament restablirien aquesta partida del pressupost de Justícia, sinó que l'augmentarien!" (20).

D'altra banda, "La Humanitat" en una altra consigna es referia a un article de la llei principal de la República espanyola: la Constitució, i concretament a aquell article que declarava la igualtat de deures dels pares respecte als fills legítims i ilegítims. A més, assenyalava que era obra de les esquerres republicanes i socialistes. Així, afirmava: "Dones! Article 43 de la Constitució: "Los padres tienen para con los hijos habidos fuera del matrimonio los mismos deberes que respecto de los nacidos en él".

La dona deu aquest article constitucional humaníssim a les esquerres republicanes i socialistes. Les dretes votaren en contra. Ho consideraren immoral. Les dretes consideren "moral", en canvi, que una dona porti els seus fills, si no són "legítims", a l'Hospital. Allà, sí. ¡Seran els sense nom i els sense pare!. I el "senyoret" hauria quedat molt descansat. Però ara el lliga un article de la Constitució de la República. Un article votat "exclusivament" per les esquerres republicanes i socialistes". (21).

En aquest mateix sentit, "La Humanitat" publicava una altra consigna, que feia referència a una llei de les Corts Constituents de la República espanyola, votada per les esquerres republicanes: el divorci. El Partit, en feia una apologia d'aquesta llei remarcant: "El divorci.- és una Llei votada per les esquerres republicanes. No és cert que destrueixi la família. Al contrari: la dignifica i la purifica. Dona catalana: al teu home t'hi lliga l'amor i el respecte, que exigeixes que siguin correspostos. Però no tens dret que, si et manca aquest respecte i aquest amor, la teva vida i la dels teus fills sigui un drama miserable i trist. Amb el divorci ports reclamar la teva llibertat, quan l'home falta als seus deures i ofèn la teva dignitat i la dels teus fill. La llei del divoci ennobleix la família. Només els que et neguen tots els drets i encobreixen totes les baixeses poden afirmar que el divorci destrueix la institució familiar. ¡No fan altra cosa que defensar la seva misèria!" (22).

Notes al Capítol VI apartat 3.-

- (1) El programa d'Esquerra Republicana sobre aquest tema es trobava sistematitzat a la "Ponència sobre Problema religiós", aprovada a la Conferència d'Esquerres; "Ponència sobre Problema religiós", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes". Aquesta estava signada per Humbert Torres, Edmond Iglesias, Pere Comes i Josep Armengol de Llano.
- (2) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble 4 juliol 1931.
- (3) "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català", publicada en el fullet: "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes".
- (4) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (5) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (6) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (7) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (8) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (9) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (10) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (11) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (12) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema religiós". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (13) Aquesta esmena estava signada per Humbert Torres, Lluís Companys, Joan Selves, Epifani Belli, Joan Roig i Ferrater, Joan Ventosa i Amadeu Aragay.
- (14) "L'Op" 8 octubre 1931.
- (15) Vegeu un tractament més ampli d'aquest tema en el capítol IV punt 2 de la primera part d'aquest treball.
- (16) Generalitat de Catalunya: La intervenció dels Representants de Catalunya en la Constitució de la República.- Fascicles del Departament de Governació nº 7, p. 4; També a "L'Op" 22 octubre 1931.
- (17) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà a la sessió de constitució del primer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana, -13 i 14 de febrer de 1932-. "L'Op" 17 febrer 1932.
- (18) Parlament de Miquel Santaló en la tercera sessió del segon Congrés Nacional ordinari (24-25 de juny de 1933). "La Ht" 28 juny 1933.
- (19) "La Ht" 28 juny 1933.
- (20) "La Ht" 4 novembre 1933.
- (21) "La Ht" 8 novembre 1933.
- (22) "La Ht" 12 novembre 1933.

4. LA POLÍTICA SOCIAL. (1)

El programa de política social d'Esquerra Republicana es basava en una transformació progressiva del sistema econòmic de producció capitalista fonamentat en una transformació de la propietat dels mitjans de producció, que passa ven d'ésser propietat privada a ésser propietat col·lectiva. A curt termini, el Partit estructurava un programa de reformes socials que incidia fonamentalment en la regulació dels salaris, de la jornada laboral, i del perfeccionament intel·lectual dels obrers. Per a aconseguir aquest programa de reforma social, Esquerra Republicana definia dos mitjans: a) els sindicats com a instruments per a aconseguir reivindicacions econòmiques; b) L'obligació que tenia l'Estat de legislar en matèria social. A més, es donaven les bases per al programa de política social d'Esquerra Republicana, que eren aquestes: la llibertat sindical i el dret a la vaga, i les lleis obreres. Respecte a aquestes lleis, el Partit definia el seu camp d'acció, els temes a tractar, i l'amplitud que es podia donar a cada punt d'aquesta temàtica.

El programa de política social d'Esquerra Republicana a llarg termini es definia en aconseguir la propietat col·lectiva dels mitjans de producció a partir de la propietat privada d'aquests. Però, aquesta propietat col·lectiva dels mitjans de producció no s'hi volia arribar mitjançant la revolució social, sinó que els mitjans per a arribar-hi eren la legislació social, l'acció de govern i l'actuació dels sindicats, tal com assenyalen Francesc Macià i Carles Pi i Sunyer.

Francesc Macià, a la campanya electoral de les eleccions

legislatives de 19 de novembre de 1933, definia precisament com s'havia de portar a terme aquesta transformació progressiva del sistema econòmic capitalista en aquests termes: "Cal que tinguem tots ben present que la transformació progressiva del règim social si es fa per la llei i per l'acció de Govern, evita una revolució social, que no solament no portaria una societat nova, sinó que cobriria la nostra terra de ruïnes i de dolor i que podria tenir el contracop d'una reacció furiosa" (2).

A més, Carles Pi i Sunyer també definia el programa de política social d'Esquerra Republicana, quan afirmava (3): "Vull, ara, fer dos aclariments: Esquerra Republicana no és un partit obrer. És, però, un partit obrerista pel nombre d'afiliats obrers amb què compta i perquè en el seu programa hi ha totes les reivindicacions de tipus socials. Esquerra Republicana, doncs, manté el seu tipus obrerista i està decidida a anar unida a les eleccions amb totes les forces d'esquerra i obreres que militin en altres sectors dintre el camp d'esquerra. Esquerra Republicana de Catalunya vol ésser el primer instrument polític que resolgui totes les aspiracions polítiques de tots els obrers de Catalunya" (4).

Així doncs, seguint aquest raonament, el Partit emmarcava el seu programa social a llarg termini en una progressiva transformació del règim de propietat privada dels mitjans de producció en un altra de propietat col·lectiva: "Tot aspirant el Partit a la transformació progressiva de l'actual règim de propietat privada en un altre de col·lectiu, que faci impossible l'explotació econòmica de l'home" (5). A més, a l'article 1 de l'"Estatut del Partit", aprovat a la Conferència d'Esquerres, es caracteritzava Esquerra Republicana de la següent manera: "Aquest Partit està

fundat damunt dels següents principis: "Personalitat nacional de Catalunya", "Federació amb els altres pobles ibèrics", "Drets de l'home i del ciutadà", "Socialització de la riquesa a benefici de la col·lectivitat". (6). És a dir, aquest article primer recollia un dels principis inclosos en aquest apartat del programa: Socialització progressiva de la riquesa.

A partir d'aquesta base, Esquerra Republicana propugnava un programa de reivindicacions econòmiques immediates: "El Partit lluitarà per tal d'assolir:

"a) Regulació dels salaris d'acord amb un estudi de l'índex de cost de la vida".

"b) Una reducció de la jornada de treball."

"c) Una major independència moral i econòmica dels obrers que els permeti de perfeccionar-se intel·lectualment" (7).

Tot seguit, s'assenyalava l'important paper que jugaven els sindicats perquè els obrers aconseguissin aquestes reivindicacions econòmiques immediates: "L'instrument més poderós i eficaç amb que compta el proletariat per a la consecució de les seves reivindicacions econòmiques és el Sindicat".

"Caldrà, doncs, que la Llei empari les organitzacions sindicals d'una manera efectiva, i així podran aquestes desenvolupar-se en un règim no clandestí" (8).

A l'article 8 de l'Estatut del Partit, aprovat a la Conferència d'Esquerrers, s'afirmava la conveniència que els militants d'Esquerra Republicana estiguessin afiliats a un Sindicat: "Art. 8.- El Partit recomenarà als seus militants treballadors, que pertanyin al Sindicat obrer de llur professió d'idees més afins a les del Partit. També hauran de pertànyer a la Cooperativa de la localitat on n'hi hagi".

Però, en els estatuts definitius d'Esquerra Republicana, aprovats en el primer Congrés Nacional ordinari -13 i 14 de febrer de 1932-, no es recollia aquest principi de la conveniència de dindicació.

A més, a la declaració de drets proclamada per Esquerra Republicana i sistematitzada a la "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català, es remarquen dos principis que confirmaven algunes de les característiques fonamentals del programa de política social del Partit. Aquests eren: "La llibertat de treball i el dret als fruits del treball".

"El dret de petició, de reunió, associació, manifestació i vaga". (9).

Seguint la "Ponència sobre Qüestió social", Esquerra Republicana defineix també quin havia de ser el marc de la legislació social estatal d'aquesta manera: "Però no ha d'acontentar-se l'Estat amb permetre que, amb els seus mitjans propis, vagin obtenint els obrers allò que els pertoca, sinó que, al nostre entendre, ve obligat a legislar especialment a la classe assalariada". (10).

Aquesta ponència continuava remarcant: "Damunt d'aquesta base el Partit estructurarà així el seu programa social, de realització immediata establint legalment: A.- La llibertat sindical i el dret a la vaga; B.- Lleis obreres. El punt A estava justificat així: "D'aquesta manera, deixant que es produeixi, dintre de la Llei, el lliure joc de la lluita econòmica, ultra permetre als obrers d'obtenir positives millores, hom els dóna l'avinentesa de capacitar-se, tot treballant dintre dels seus Sindicats, en l'exercici dels seus drets d'home i de proletari". (11).

Respecte al punt B hem d'assenyalar que Esquerra Republicana era un partit que es definia governamental, i no

d'oposició, i la relació de lleis obreres que incloïen en el seu programa havien de ser lleis que el Partit desenvolupés quan estigués en el govern.

La definició de partit governamental, Esquerra Republicana la féu explícita en la "Ponència sobre Reglament del Partit", (12), presentada a discussió i aprovació a la Conferència d'Esquerres. Aquesta ponència afirmava: "Els subscrits, encarregats per la Comissió organitzadora de la Conferència d'Esquerres Catalanes d'estudiar la millor manera d'estructurar la democràcia catalana d'ideologia netament esquerrista, sotmetent a la deliberació i aprovació de l'Assemblea la següent ponència: "Formació d'un partit únic amb les característiques generals següents: (...) E.- Governamental.- Per això, a més de les línies generals teòriques, elaborarà, cada any, en els seus Congressos nacionals, els programes de realització immediats segons les necessitats i possibilitats de l'hora". (13).

Cal remarcar que aquest preàmbul de la "Ponència sobre Reglament del Partit" no va ésser inclosa en l'"Estatut del Partit", aprovat a la Conferència d'Esquerres (març 1931).

En aquest "punt B.- Lleis obreres, de la "Qüestió social" del programa d'Esquerra Republicana, es remarcava la seva funcionalitat de la següent manera: "Aquestes Lleis establiran les següents bases per a una millor i més racional organització del Treball i de la Producció:

"a) Salari mínim (Per a totes les indústries)".

"b) Garanties per al pagament dels salaris (Impedint l'abús de les multes, el pagament dels salaris en espècie, etc...)"

"c) Protecció de la salut dels obrers (Reglamentació minuciosa de les mesures d'higiene i salubritat

ben deficients actualment. Reconeixement de la malaltia professional)".

"d) Jornada màxima de treball, (Per a tota mena de treballs, fent impossible l'existència -en les condicions en què treballen avui- dels obrers anomenats setmanals, els quals obligats per la necessitat accepten contractes tàcits amb els patrons, que no els donen el jornal degut i els fan treballar més hores de les que permet la llei de la jornada legal)".

"Amb les lleis actuals els obrers parmanents o setmanals, allí on n'hi ha, a més de sortir perjudicats ells mateixos, perjudiquen els altres traientlos, sota el preu del salari corrent, part del treball que els patrons tindrien d'encomanar-los, si els obrers setmanals no existissin".

"Amb l'aplicació rigorosa de la jornada legal, a més de permetre als obrers que disposin de temps per a llur perfeccionament intel.lectual, i d'impedir el seu esgotament físic, s'aconsegueix disminuir el nombre d'obrers parats. (Es redueix l'exèrcit de reserva de què avui disposin lliurement els Patrons)".

"La jornada màxima legal serà de 8 hores diàries".

"En els treballs intensius la jornada de 6 hores i les setmanes de 5 dies de treball".

"Es restringiran les excepcions i les ampliacions d'hores establertes en les dues Reials Ordres vigents de 15 de gener de 1920".

"e) Prohibició del treball dels nens, i creació d'establiments de protecció a l'infant i a la dona muller-

- rassada, com cases-bressol i de guarda, clíniques de part, etc...".
- "f) Descans dominical. (Fent-lo respectar d'una manera efectiva amb adequades sancions en cas d'infracció)".
- "g) Vacances per als obrers. (D'una a tres setmanes anuals segons les indústries)".
- "h) Reorganització total de les actuals Bosses del Treball. (Procurant, amb una inspecció adequada, que assoleixin una eficàcia real)".
- "i) Assegurances i Retir Obrer, contra I: Accidents del Treball. II: Vellesa i invalidesa. III: La vaga forçosa. (L'Estat ha de preocupar-se que l'organització d'aquestes assegurances ofereix les màximes garanties, graduant d'una manera prudent les quotes que han d'ésser pagades, i assegurant que els fons de reserva no puguin ésser mai esgotats)".
- "j) Ensenyaments especialment organitzats per als obrers adults. (Revisió de la legislació actual i perfeccionament de la mateixa d'acord amb les normes generals establertes per a l'ensenyament general de l'Estat)".
- "k) Escoles de Treball per a l'ensenyament tècnic de l'obrer i pre-professional".
- "l) Creació de "Comitès Obrers" (a les fàbriques i en totes les organitzacions que exploten el treball assalariat)".

"Aquests Comitès, a semblança dels establerts en altres països d'Europa i Amèrica, col.laboraran, encara que només sigui amb veu consultiva, en la direcció de les indústries, aconseguint ai-

xí un principi de democratització d'aquestes, de resultats molt esperançadors per a l'esdevenidor".

"Amb aquest sistema hom vol transformar el règim directiu de les indústries, que pot qualifi-car-se d'absolut (com deia Wilson), en un règim o en un començament de règim constitucional, respec-tant, però, la iniciativa privada en la indústria".

"11) Protecció legal a les facilitats per al desenvolupament d'aquests formidables instruments d'emancipació obrera)". (14).

Esquerra Republicana definia el seu programa social a llarg termini en una progressiva transformació del règim de propietat privada dels mitjans de producció en un altre de propietat col.lectiva. És a dir, en una progressiva so-cialització de la riquesa. Però, mentre no s'aconseguia aquest programa social a llarg termini, Esquerra Republicana definia un programa a curt termini de reivindicacions econòmiques immediates -regulació de salaris, reducció jor-nada laboral, perfeccionament intel.lectual dels obrers-. Aquest programa de reformes econòmiques immediates era el primer pas per aconseguir l'objectiu a llarg termini de la socialització progressiva de la riquesa. Però, aquesta pro-pietat col.lectiva dels mitjans de producció, segons Esque-rra Republicana, no s'havia d'aconseguir mitjançant la re-volució social, sinó mitjançant la legislació social de l'Estat, l'acció social del govern i l'actuació dels sindicats.

Aquest programa de política social del Partit és paral·lel al programa de política econòmica (vegeu punt 6 d'a-quest capítol VI) i al programa de política agrària (vegeu punt 5 d'aquest capítol VI), en què es planteja com a ob-jectiu a llarg termini la socialització dels mitjans de producció. Però, els instruments que es preveuen per a

arribar a aquesta propietat col·lectiva dels mitjans de producció no són mai la revolució social, sinó l'estructuració de diverses reformes socials, la incidència de l'acció del govern i d'aquella dels sindicats i de les cooperatives. És a dir, Esquerra Republicana vol arribar a la propietat col·lectiva dels mitjans de producció mitjançant l'acció del reformisme social i mai mitjançant la revolució social.

Esquerra Republicana, en el seu programa de política social exposava un veritable marc de reformes socials per a la classe obrera. El Partit es feia partícip de tot el camp del reformisme portat a terme per la República espanyola, i, a la vegada, se'n feia subjecte actiu.

D'aquesta manera, en les diverses campanyes electorals, Esquerra Republicana, en dirigir-se als diversos sectors socials que eren els seus electors, tenia una especial cura a adreçar-se als distints sectors de la classe obrera que li podien donar el seu vot. Això fou especialment notori durant la campanya electoral de les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, quan Esquerra Republicana publicà diverses consignes a "La Humanitat" on feia crides als distints sectors proletaris.

D'una banda, recordava als obrers el programa reformista de la República espanyola, en el qual havia participat Esquerra Republicana, tant en la seva elaboració com en l'execució, i conseqüentment demanava el vot per al Partit. Així, afirmava: "Obrer: Tu no deixaràs de votar el dia 19 d'aquest mes. Se't fa una suïcida propaganda d'abstenció. Els que la propugnen són els mateixos de les jornades tràgiques del mes de gener. Els mateixos que concedeixen estranyes entrevistes a diaris de dreta. Els mateixos que han mantingut una vaga insensata, durant mesos i mesos, amb bog

bes i sabotatges. Els mateixos que no han sabut mostrar-te altre programa social que el de la dinamita".

"Obrer, tu votaràs per la democràcia d'esquerra. La República t'ha donat unes Lleis de Treball, gràcies a les quals gaudeixes de vacances retribuïdes, d'uns contractes justos i severs, d'una legislació agrària lògica, d'una assegurança per la maternitat de la teva muller".

"Deixar de votar és donar el teu vot a la Lliga, a la plutocràcia, a l'alta Banca, als jesuïtes. És tancar les portes de la Universitat al teu fill. És impossibilitar la teva organització sindical. És tornar a la llei de Fu-gues, al Sometent, a la iniquitat dels sindicats grocs. Pensa-hi, obrer!". (15).

Una altra d'aquestes consignes, estava adreçada també a la classe obrera, i incidia fonamentalment en el punt del programa de política social d'Esquerra Republicana referent al perfeccionament intel·lectual dels obrers. D'aquesta manera, remarcava: "Ets jove, treballador!! Ets jove. Gaudeixes de salut. Tens treball. Sents garantits els teus drets d'assalariat. Guanyes la vida per tu i pels teus. Treballes vuit hores. Gaudeixes d'unes vacances anuals retribuïdes".

"¿No se t'ha acudit mai que un dia podries abandonar el teu diari treball manual per esdevenir un home de carrera, un director, un tècnic? ¿No has somniat alguna vegada que et senties fort i intel·ligent per a superar la teva vida, i devenir un home de cultura, per convertir-te de dirigit en director, d'obrer en enginyer, de braç en cervell? ¿No has sentit, per ventura, la il·lusió que els teus fills arribessin en la vida allà on no has pogut arribar tu perquè t'han mancat diners, possibilitats i Temps?"

"Obrer: ¿Tu pots anar a la Universitat i a les Escoles

tècniques Superiors! Tens les portes obertes. Les dretes te les tancaren. La República acaba d'obrir-les de bat a bat. Ets jove, treballador! Al teu davant tens totes les possibilitats que necessites per a fer-te un home. Depèn de tu. Depèn de la teva voluntat. La democràcia republicana et dóna els mitjans. Ja no és solament la fortuna la que pot obrir als homes el camí de la vida. És també la capacitat! Ets jove, treballador!" (16).

En una altra consigna, Esquerra Republicana d'adreçava a la dona catalana, a l'obrer catalana, en el sentit de recordar-li el programa reformista republicà i la possibilitat de perfeccionament intel·lectual dels seus fills que li oferia el Partit. Així, assenyalava: "Dona catalana: Votar les dretes equival a un esforç per barrar als teus fills les portes de la Universitat i les Escoles Superiors que, com abans, serien només accessibles als rics i als privilegiats".

"Obrera: La República ha creat per tu una noble Llei d'assegurança de maternitat. Significa la teva salut i la vida del teu fill. Les dretes liquidaran aquesta Llei perquè perjudica els seus interessos, i et deixarien altra vegada en el desempar i en la misèria".

"Els que t'aconsellen que no votis, t'aconsellen en definitiva que donis el teu vot a les dretes. I això no ho faràs, obrera. És per la teva salut i per la garantia de la vida del fill que portes a les entranyes". (17)

Esquerra Republicana també es dirigia als mariners, als obrers de la mar, en una altra consigna, pronunciant-se en contra de la monarquia i a favor de la república, i recordant el que suposava el programa social del Partit. D'aquesta manera, notava: "Homes de mar ... Votareu, vosaltres també, proletaris del mar, la democràcia republicana

i socialista, representada a Catalunya per la candidatura d'"Esquerra Republicana". Ella significa, políticament, la consolidació del règim democràtic del poble i per al poble, contra el sentit feudal i salvatge de la monarquia. Socialment, és una garantia de respecte als vostres drets de proletaris del mar i de noves lleis generoses que regulin la vostra feina ruda i les necessitats d'una organització marítima eficient en les costes de Catalunya, en els procediments de pesca i en el preu i distribució del peix. Vosaltres, mariners, votareu "Esquerra Republicana de Catalunya"! Els vostres vots de treballadors no poden ésser per a la reacció ni per al feixisme!". (18).

Esquerra Republicana s'adreçava també als obrers jubilats, contraposant l'estratègia política portada a terme respecte la vellesa per la Monarquia i per la República, i centrant el programa polític del Partit respecte als jubilats i al fet de la jubilació. Així, afirmava: "A l'asil no! La democràcia republicana ha pensat en els vells. Ha valorat tota la tragèdia d'una vellesa desemparada i miserable, després de tota una vida de treball. La monarquia i les dretes no pensaren mai en l'ancianitat derrotada dels treballadors. Pensaven que l'Asil, que servia perquè unes dames riques es constituïssin en Junta. I pensessin que amb l'almoïna iniqua d'uns cèntims ja era suficient... Cal que les esquerres tornin al Parlament amb majoria! Cal que la classe treballadora, amb els seus vots, ho faci possible! A l'Asil no! Cal que la vellesa tingui una pensió digna. Les lleis de les Esquerres republicanes realitzaran aquesta necessitat social! Voteu les Esquerres!" (19).

En aquest mateix sentit es pronunciava Francesc Macià en el seu discurs electoral per les eleccions legislatives

de 19 de novembre de 1933 (20), remarcant el programa de política social de la República espanyola i de la Generalitat de Catalunya, ja que aquest darrer estava guiat per Esquerra Republicana. Afirmava que aquest era un programa de reformes socials, única solució possible del problema obrer, i que anava dirigit a que els treballadors tinguessin garantida la forma de viure i assegurada la justa retribució del treball. Macià deia: "Doncs, mireu, ciutadans, els resultats obtinguts tan en el camp polític com en el social, sota la República espanyola i sota el Govern de la Generalitat, que l'Esquerra dirigeix. Sense la successió d'aquelles grans vagues i d'aquells sinistres atemptats d'altres dies, els nostres obrers han aconseguit importants milloraments efectius i avantatges positius en el camp material, i han aconseguit en el camp moral un major respecte a la seva dignitat d'homes i de productors".

"Ni en l'aspecte polític ni en el social no som encara allí on anem. Però seguim el camí dret, el camí bo, i amb la vostra confiança i amb el vostre vot arribarem, per eixamplaments graduals, a la consecució de la plenitud del nostre ideal, que és el de fer de Catalunya una Pàtria lliure amb ciutadans lliures i amb treballadors que tinguin garantida la seva vida i assegurada la justa retribució del seu treball".

"L'Esquerra manté i defensa el veritable ordre, que és el de la llibertat i el de la justícia. (...). Els veritables amics de l'ordre han de pensar que en les justes reformes socials hi ha l'única solució possible del problema obrer, i que aquells que creient-se defensar la seva propietat i els interessos de classe treballen per dur una reacció, són els més terribles i perillosos provocadors".
(21).

Però, d'altra banda, a la campanya electoral de les eleccions del 20 de novembre de 1932, Esquerra Republicana ja es manifestava clarament envers aquest reformisme social a favor de la classe obrera. Així, afirmava: "En acceptar nosaltres la proclamació feta per les organitzacions republicanes de les comarques gironines ens comprometem a treballar per a la implantació de totes les reformes necessàries per a la realització dels nostres ideals. Volem una ordenació social i econòmica de la vida a Catalunya que permeti a cada generació augmentar el conjunt material de béns com indispensable al progrés, per a difondre'ls en forma que ningú no es vegi privat del necessari, de manera que les forces productores no es trobin en la situació desconsiderada d'avui". (22).

Francesc Macià, en el seu discurs de clausura del segon Congrés Nacional ordinari -del 25 de juny de 1933-, féu una referència explícita al programa de política social d'Esquerra Republicana en el punt que tractava de que l'Estat estava obligat a legislar per a la classe obrera, marcant les bases per aquestes lleis obreres. Francesc Macià afirmava la necessitat d'una legislació social d'Esquerra Republicana, concretant-la en una sèrie de lleis per als més dèbils, els més desgraciats, i per a la classe obrera. Aquesta legislació social del Partit la feia incidir fonamentalment en unes lleis municipals que reguessin l'habitatge, i a més, afirmava que amb una política de vivenda es resoldria el problema de l'atur forçós.

En segon terme, remarcava l'estratègia que portava Esquerra Republicana per a incidir sobre el problema de l'atur forçós, tant des de la Generalitat com des de l'Ajuntament, centrant-ho en els projectes de deu cases per a obrers, del bloc de cases barates -de lloguers barats

per a obrers- del Dispensari central i dels d'enllaços ferroviaris (23).

També remarcarem ara diversos punts tàctics de política social d'Esquerra Republicana sobre els quals el Partit incidí amb més ènfasi. Així, en la quarta sessió del segon Congrés Nacional ordinari -del 24 i 25 de juny de 1933-, en obrir-se el debat sobre el punt de l'ordre del dia que feia esment al "Programa de realitzacions futures" Roc Boronat presentà una proposició en el sentit que fossin establertes les mesures necessàries per a resoldre el problema d'assistència social que plantejava l'afluència extraordinària d'immigrants necessitats i la permanència a Catalunya de gent que havia convertit el captar en una professió". (24).

En aquest mateix sentit, en la cinquena sessió del segon Congrés Nacional ordinari, entre altres proposicions s'aprovà la següent: "Estructuració d'un pla d'obres sanitàries a càrrec del Govern de la Generalitat, entre les quals hi ha la creació d'un hospital de malalties contagioses". (25); i en la sisena sessió d'aquest Congrés s'aprovaren diverses proposicions "sol·licitant del Govern de la Generalitat l'aplicació d'algunes mesures tendint a la solució del problema de l'atur forçós". (26).

D'altra banda, cal assenyalar que Francesc Macià en la campanya electoral de les eleccions del 20 de novembre de 1932 remarcava l'estratègia política portada a terme per Esquerra Republicana fins al moment d'aquest enfrontament electoral, tant a la Generalitat de Catalunya com a l'Ajuntament. Aquesta estratègia la fixava en els següents punts: política d'escoles, ajuda als parats, les cases per a obrers de Sant Andreu, les institucions de cultura de la Generalitat i la Granja Agrícola de Caldes de Mont-

bui, entre altres. (27).

En darrer terme, cal esmentar que la quarta sessió del segon Congrés Nacional ordinari -del dia 25 de juny de 1933-, Sebastià Clara, dirigent de la tendència obrerista d'Esquerra Republicana que s'expressava públicament pel periòdic portaveu "Mall", féu una proposta formal al Congrés en el sentit que per a designar als membres que havien d'integrar el Comitè Executiu Central es tinguessin fonamentalment en compte les tendències ideològiques en el si d'Esquerra Republicana, i les reivindicacions de ca^ràcter social i polític dels seus components, més que no pas les conveniències d'algunes entitats polítiques o els interessos locals. Sebastià Clara notava que l'amplitud ideològica, la base essencialment democràtica i la intensitat del contingut humanístic del Partit exigia que fos dirigit per homes que sentissin i interpretessin totalment aquestes aspiracions socials i polítiques (28). Aquesta proposició al segon Congrés ordinari anava dirigida en el sentit de demanar al Congrés -màxim òrgan decisor d'Esquerra Republicana-, que totes les tendències del Partit estiguessin representades en el Comitè Executiu Central. A més, tenia especial importància que aquesta proposició fos presentada per Sebastià Clara, ja que aquesta tendència obrerista del Partit es va formar al voltant d'aquest segon Congrés ordinari, i dita proposició anava dirigida directament que aquesta tendència pogués incidir ja directament a la direcció del Partit.

Notes al Capítol VI apartat 4.-

- (1) El programa d'Esquerra Republicana sobre política social es trobava sistematitzat fonamentalment a la "Ponència sobre Qüestió social", aprovada a la "Conferència d'Esquerres"; "Ponència sobre Qüestió social", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes". Aquesta ponència estava signada per Joan Casanelles i Joan Casanoves; sobre el pensament d'alguns autors d'Esquerra Republicana en matèria de política social vegeu: Jaume Aiguader i Miro: Nova tasca de l'Ateneu. Cultura professional. Problema de l'habitació sana i a bon preu. Intel·ligència d'associacions de cultura popular.- Ateneu Enciclopèdic Popular.- Barcelona, (1921); Jaume Aiguader i Miro: El problema de l'habitació obrera a Barcelona.- Publicacions de l'Institut Municipal d'Higiene de Barcelona.- Barcelona, 1932; Jaume Aiguader i Miro: La lleialtat a l'època.- Col·lecció "La Sageta".- Publicacions Arnau de Vilanova.- Barcelona, s.a.; Jaume Aiguader i Miró: La fatiga obrera.- Conferència donada pel Dr. ... en l'Associació Obrera de la Indústria Tèxtil i Fabril de Barcelona i el seu radi i en la Societat d'Esbarjo Ateneu de Mataró. s.i.- Barcelona, 1929; Pere Foix: Corporativisme o República Social. Pròleg d'Angel Pestaña.- Edicions Mieria.- Barcelona, 1933.
- (2) "Macià, al poble de Catalunya". Discurs llegit davant del micròfon de la Ràdio, dissabte a les dues de la tarda, pel President de la Generalitat de Catalunya" "La Ht" 19 novembre 1933.

- (3) Parlament de Carles Pi i Sunyer, al míting d'Esquerra Republicana de Catalunya del Price, el 12 de gener de 1936. "La Ht" 14 gener 1936.
- (4) Parlament de Carles Pi i Sunyer, al míting d'Esquerra Republicana de Catalunya del Price, el 12 de gener de 1936. "La Ht" 14 de gener de 1936.
- (5) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (6) "Estatut del Partit". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (7) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (8) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (9) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Declaració de principis". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (10) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (11) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (12) "Ponència sobre Reglament del Partit", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes".
- (13) "Ponència sobre Reglament del Partit", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes."
- (14) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Qüestió social". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (15) "La Ht" 3 novembre 1933; "La Ht" 4 novembre 1933;
"La Ht" 10 novembre 1933.
- (16) "La Ht" 8 novembre 1933.
- (17) "La Ht" 5 novembre 1933.
- (18) "La Ht" 16 novembre 1933.
- (19) "La Ht" 18 novembre 1933.
- (20) "Macià, al poble de Catalunya". Discurs llegit davant del micròfon de la Ràdio, dissabte a les dues de la tarda, pel President de la Generalitat de Catalunya". "La Ht" 19 novembre 1933.
- (21) "Macià, al poble de Catalunya". Discurs llegit davant del micròfon de la Ràdio, dissabte a les dues de la tarda, pel President de la Generalitat de Catalunya". "La Ht" 19 novembre 1933.
- (22) "Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona". "L'Op" 8 novembre 1932.
- (23) Parlament de Francesc Macià en el discurs de clausura del segon Congrés Nacional ordinari, -el 25 de juny de 1933-. "La Ht" 27 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (24) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.
- (25) "La Ht" 23 juny 1933.
- (26) "La Ht" 28 juny 1933.
- (27) "Francesc Macià adreça la paraula al poble de Catalunya". "La Ht" 19 novembre 1932.
- (23) "La Ht" 28 juny 1933; "L'Op" 27 juny 1933.

5. LA POLÍTICA AGRÀRIA. (1)

El programa de política agrària d'Esquerra Republicana elaborat el març de 1931 es caracteritzava, en primer terme, pel pronunciament d'uns principis generals que implicaven, ni més ni menys, una tasca d'apropament de la tàctica del Partit respecte aquella de la Unió de Rabassaires en aquestes dates. Aquests principis eren els següents: l'afirmació de que l'agricultura representa la base més vital i definitiva de la riquesa dels països; l'assenyalar que el desenvolupament agrícola suposava el fet d'absorbir els productes del sector industrial, i això impulsaria indirectament la indústria del país; i remarcar que una agricultura pròspera evitava el transvasament de mà d'obra del camp a la ciutat, i això feia disminuir l'atur forçós en els centres industrials.

En segon terme, plantejava el programa agrari a llarg termini d'Esquerra Republicana, resolent-ho mitjançant la conversió de la terra en un bé de propietat social, és a dir, en la plena socialització de la propietat agrària. Aleshores, remarcava que aquesta terra havia de ser lliurada als agricultors en us de fruit social perquè la fessin produir al màxim.

A continuació, es plantejava dos problemes existents en el camp de l'Estat espanyol. Primer, el problema dels latifundis, que resolia mitjançant l'expropiació forçosa en benefici dels conreadors. El segon era el problema de l'existència de terres de diferents qualitats i rendiments a més de la problemàtica de les terres marginals.

Fixat així el programa agrari a llarg termini d'Esquerra Republicana, plantejava també un programa de reformes a curt termini. Aquestes eren: revisió de les condicions

de treball entre els propietaris de la terra i els qui la treballaven, -rabassaires, parcers, jornalers, etc...-; els contractes de rabassa serien considerats emfitèutics; els contractes d'arrendament serien a llarg termini -mínim de deu anys de durada-; en cas de venda de la terra arrendada, l'arrendatari tindria el dret de preferència; les extensions de terra no cultivades serien obligatòriament adquirides per les Corporacions públiques mitjançant abonament als actuals propietaris del valor que la finca erma representi; es tendirà a la consagració jurídica de l'acotament familiar, consistent en una petita propietat de terra i en una casa instrument precis per a la vida d'una família i que seria considerat com a instrument de treball; la creació de la riquesa que la més justa distribució de la propietat pressuposa, completada per una organització cooperativa amb el suport de les Corporacions públiques: creació de Cooperatives o de Sindicats; l'obra d'organització social agrària s'encarregaria de la divulgació d'ensenyaments pràctics, d'estudis de conreus nous i d'evitar competències i produccions excessives; donat que el terreny català es muntanyós i abrupte, tindria una primera importància el cultiu forestal.

Així, en la "Ponència sobre el Problema agrari" del Partit, es remarcava, en primer terme, l'afirmació següent: "l'Agricultura representa en tots els països la base més vital i definitiva de la seva riquesa." (2). Es pot inferir la hipòtesi que aquest principi programàtic respon principalment a motius polítics, per la interrelació entre aquest Partit i la Unió de Rabassaires, i més en aquells moments. I és que, en el context històric en què es redactà el programa d'Esquerra Republicana (març de 1931), el sector secundari ja havia pres un impuls su-

ficient perquè es donés encara una importància tant rellevant a l'agricultura en el marc dels sistema econòmic general del país.

Seguint en aquesta línia de definició, i fent referència a la distribució de la població de Catalunya per grups d'activitats, segons dades del cens de 1930, tenim el següent quadre:

QUADRE nº 47.- DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE CATALUNYA PER GRUPS D'ACTIVITATS (CENS 1930).

Indústria	605.371
Comerç	147.205
Agricultura	362.863
Professions liberals	70.270
Forces armades	26.850
Improductius i treballs domèstics	823.353
Menors de 15 anys	755.380
TOTAL	2.791.292

Font: Butlletí trimestral de la Conselleria d'Economia, nº 2, gener 1937, p.44.

Com s'observa, segons aquestes dades, el total del volum de mà d'obra ocupada en el sector secundari (indústria) és gairebé el doble d'aquella ocupada en el sector primari (agricultura). En conseqüència, es pot concloure que ja el 1930, la indústria tenia un pes específic molt més important que l'agricultura dins del sistema econòmic general.

En el segon punt de la ponència sobre qüestió agrària, es remarcava que "(...) la prosperitat agrícola pressuposa una major possibilitat d'absorció de productes indus-

trials i per tant representa sempre indirectament el benestar també en la indústria del mateix país" (3). Aquesta afirmació suposava una justificació de l'excessiva rellevància donada a l'agricultura, ja que es raonava que el desenvolupament agrícola permetia absorbir els productes del sector industrial, i s'impulsaria així indirectament la indústria del país.

A partir d'aquestes premisses, Esquerra Republicana assenyalava que una agricultura pròspera evitava el transvasament de mà d'obra del camp a la ciutat, pal.liant així el problema de l'atur forçós en els grans centres industrials: "A més, l'estat floreixent en l'agricultura evita l'emigració a la ciutat de l'obrer rural, solucionant així els conflictes dels "sense feina", que representen el cranc modern de les grans concentracions industrials. Les democràcies han de preocupar-se resoltament que el problema agrícola sigui resolt en un pla de justícia per al treballador del camp, i que la terra rendeixi una producció i una riquesa màxima" (4). En aquest tema concret, s'ha d'afirmar que el Partit no era un bon defensor del model de creixement industrial, ja que semblava voler frenar el transvasament normal de mà d'obra de l'agricultura a la indústria en un procés de desenvolupament econòmic industrial. Però de tota manera, aquest raonament es pot justificar si mirem les altes cotes d'obres en atur forçós durant els anys 30 i suposem que Esquerra Republicana plantejava un tipus de política que pal.liés l'atur.

El programa agrari a llarg termini del Partit consistia en la conversió de la terra en un bé de propietat social: "L'ideal definitiu ha d'ésser el reconeixement que la terra com a valor de comunitat i base indispensable

per a la vida humana; no pot ésser propietat absoluta més que de la societat a la qual ha de mantenir, (...)" (5). I aquesta terra havia de ser lliurada als agricultors en us de fruit social perquè la fessin produir al màxim: "(...) la qual ha de lliurar-la en us de fruit social per a fer-li produir les riqueses que la Humanitat necessita obtenir d'ella". (6). Aquest punt concret es relaciona amb l'article 1 de la "Ponència sobre Reglament del Partit" (7), presentada i aprovada a la Conferència d'Esquerrres, en el qual es caracteritzava a Esquerra Republicana de la següent manera: "Aquest Partit està fundat damunt dels següents principis: "Personalitat nacional de Catalunya", "Federació amb els altres pobles ibèrics", "Drets de l'home i del ciutadà", "Socialització de la riquesa a benefici de la col.lectivitat". És a dir, que aquest darrer punt de socialització de la riquesa es fa extensiu a la riquesa agrícola.

A partir d'aquest punt, Esquerra Republicana es plantejà el problema dels latifundis, que aquest Partit en el seu programa els definia de la següent manera: "La gran concentració de propietat en mans de gent que viuen allunyats de la terra, sense treballar-la ni conèixer els seus problemes, i preocupant-se tan sols d'obtenir una renda la més tranquil.la possible i a interessos usuraris ..." (8). El Partit resolva que aquesta qüestió havia de ser resolta mitjançant l'expropiació forçosa dels latifundis en benefici dels pagesos: "(...) És problema que ha d'ésser resolt en primer lloc -com ho està en la majoria de països- en forma d'expropiació forçosa a benefici dels conreadors. Aquest problema tan greu a Espanya, en moltes regions com a Andalusia amb els latifundis, etc, és un dels factors que més empobreixen la riquesa agrícola de

la Península" (9).

Esquerra Republicana es plantejava també el problema de les diferents qualitats i rendiments de la terra: "Com cap altre comerç o indústria, el conreu de la terra requereix el factor individual del que la treballa. No és problema igual a tot arreu, ni de possible estructuració general. (...)" (10), i el problema de les terres marginals: existeixen terrenys amb una alta productivitat: "(...) Mentre hi ha terrenys que són de fàcil cultiu en grans extensions i donen lloc a una organització mecànica (...)" (11); a la vegada que hi ha també terrenys amb productivitats marginals: "(...) hi ha, dissortadament en grans proporcions a Catalunya, terres que per la pobresa del rendiment o per llur poca extensió geogràfica són més indicades per a un treball d'ordre més personal o familiar" (12).

Esquerra Republicana plantejava la solució del problema agrari a llarg termini a Catalunya en una plena socialització de la propietat agrària. Però, mentre aquest programa no fos possible, estructurava un articulat de reformes a curt termini, primer pas per a arribar a solucions definitives: "Així, mentre una socialització plena en el problema agrari no sigui possible a Catalunya, creiem en una sèrie de solucions cap a un avenç social, camí i preparació per a una organització més plenament definitiva" (13).

Aquestes reivindicacions immediates eren les següents:

1. "Considerem que el problema de la terra reclama la revisió de les condicions de treball i servitud entre la propietat de la terra i els qui la treballen -rabassaires, parcers, jornalers, etc...-" (14). Esquerra Republicana definia que aquesta revisió s'efectuaria sobre la base

que la propietat de la terra només rendiria al propietari que no la treballés l'interès normal del capital que representés la finca: "La revisió serà efectuada tenint en compte que la propietat no ha de procurar al propietari que no hi treballi ni intervingui en la producció altre guany que l'interès normal del capital que representi la finca". (15).

2. "Els contractes pels quals el treballador hagi creat riquesa sobre terreny erm, com ho és el contracte de rabassa, seràn considerats com "emfitèutics", o sigui a perpetuïtat i d'obligada redempció per part del propietari del terreny". (16).

3. "Tots els contractes d'arrendament seran a llarg termini, amb un mínimum de deu anys de durada. En cas de termini de contracte o de rescissió per altra causa serà reconegut el dret a reclamar l'indemnització que en concepte de millores pugui correspondre a l'arrendatari" (17).

4. "En cas de venda de la terra arrendada, l'arrendatari tindrà el dret de fadiga o preferència". (18).

5. "Totes les extensions no cultivades seran obligatòriament adquirides per les Corporacions públiques, abo-
nant-se als actuals propietaris el valor que la finca er-
ma representi. Aquestes terres seran cultivades en comu-
nitat pels pobles sota un règim de socialització de pro-
ducció, o segons la seva situació especial econòmica i
social, cedides a petits propietaris que aniran redimint
el valor de la terra cedida, en pagaments anuals a l'ho-
ra de les collites, o millor encara, seran lliurades a
Comunitats o cooperatives professionals". (19).

6. "També s'anirà a la consagració jurídica del "coto
familiar", o sigui que la petita propietat de terra i ca-

sal precís per a la vida d'una família serà considerat com a instrument de treball, i, per tant, no estarà subjecte a responsabilitat judicial de cap mena ni serà embargable per cap motiu". (20).

7. "La creació de riquesa que la més justa distribució de propietat pressuposa quedarà completada per una organització cooperativa amb el suport de les corporacions públiques: creació de Cooperatives o Sindicats que procurin a l'agricultor la força i organització per a les compres d'adobs, llavors, primeres matèries, etc..., i per mitjà d'institucions de crèdit agrícola, atorgar la facilitat d'obtenir avenços de quantitats que no obliguin a hipotecar o malvendre les collites". (21).

8. "Serà també obra de l'organització social agrària la divulgació d'ensenyaments pràctics, estudis de possibles conreus nous, evitant competències i produccions excessives. Procurant l'estudi i adaptació de nous sistemes de cultiu i de noves produccions, com el tabac, cotó, cultiu de flors, etc..., donant possibles bons èxits econòmics a les terres catalanes". (22).

9. "No oblidant que el terreny català és en molta part muntanyès i abrupte, el cultiu forestal té una primera importància que una organització científica encara acreixeria".

"Cal un estudi previ a cada comarca de la classe d'arbres de més fàcil vida i desenrotllament. Obligar a replan^{tar} els propietaris de terrenys convenients, amb l'amenaça d'incautar-se de les terres ermes. Obligar a plantar dos esqueixos per cada arbre que la destal del llenyater destrueixi, com passa als països de major riquesa forestal, com Canadà, Suècia, Noruega, etc..., evitant així la desaparició d'aquesta riquesa que a Catalunya i a Espanya

va representar un altre temps un dels seus més sanejats valor econòmics" (23).

Com a darrer punt, Esquerra Republicana concretava els seus programes agraris a curt i a llarg termini. Mentre que la finalitat darrera del Partit en matèria agrària consistia en la plena socialització de la terra; a curt termini es plantejava la consecució d'objectius immediats que suposessin un major aprofitament d'aquesta i un augment de la riquesa de Catalunya. Aquests eren: millores en el cultius, major nivell de justícia i benestar per als agricultors, creació de cooperatives i sindicats agrícoles, etc. Així ho expressava: "Com a resum, doncs, concretarem que tenint com a fi màxim la socialització de la terra, la tasca immediata serà la de procurar que la terra sigui valoritzada, en un règim de major justícia i benestar pels que veritablement la treballen, alhora que procurar pel científic millorament del cultiu, cooperació, etc... que representi un augment de riquesa per al nostre país" (24).

El programa agrari d'Esquerra Republicana a llarg termini es definia per la conversió de la terra en un bé de propietat social. I aquesta terra havia de ser lliurada als agricultors en usdefruit social perquè la fessin produir al màxim. Però, aquesta socialització de la propietat agrària no s'havia d'aconseguir mitjançant una revolució social sinó a través d'un conjunt de reformes a curt termini que havien de portar a dit objectiu a llarg termini. Aquestes eren les següents: revisar les condicions de treball entre el propietari i els conreadors; cercar una continuïtat en el treball del conreador; procurar l'accés d'aquest a la petita propietat de la terra; la creació de cooperatives i sindicats agrícoles; millores

en els cultius, etc. La Llei de Contractes de Conreu, elaborada per el Parlament de Catalunya amb la majoria d'Esquerra Republicana a curt termini proposats pel Partit: accés a la petita propietat de la terra per part dels conreadors. En aquest sentit, Esquerra Republicana es pronunciava per la consagració jurídica de l'acotament familiar: la petita propietat de la terra i d'una casa per a la vida d'una família, és a dir, la petita propietat privada en el camp de la "caseta i l'hortet".

En debatre's el projecte de Constitució de la República espanyola a les Corts Constituents, Esquerra Republicana es va pronunciar fermament reafirmant el programa sobre política agrària del Partit. En discutir-se l'article 42 del projecte constitucional, referent al reconeixement jurídic de la propietat que feia la República espanyola, els diputats Amadeu Aragay i Ramon Franco presentaren una esmena a aquest article en la qual definien el que havia d'ésser el dret a la propietat. És a dir: "La tierra de propiedad privada tributará al Estado en razón de la riqueza que sea susceptible de producir". Aquesta esmena fou defensada per Amadeu Aragay. L'esperit d'aquesta s'emmarcava en la tàctica política portada a terme per Esquerra Republicana durant gairebé tota la República en el sentit de suport i de defensa dels interessos i de l'estratègia de la Unió de Rabassaires, i també als problemes dels conreadors sense terra. Amadeu Aragay, en la seva defensa, exposava que l'esmena es dirigia contra els propietaris agrícoles que tenien les terres sense cultivar i a favor dels conreadors d'aquesta. Demanà a les Corts Constituents que legislessin en el sentit que els propietaris agrícoles no poguessin posar condicions que gravessin els conreadors de la terra, que l'Estat havia de fixar la manera

d'apoderar-se d'una part de la renda de la propietat agrícola mitjançant els impostos, i que pregava que l'esmena fos presa en consideració, perquè nom'es castigant al qui tenia terra sense produir se'l podria obligar que la cultivés en benefici de tothom.

L'esperit de l'esmena a l'article 42 del projecte de Constitució fou paral·lel a aquella a l'article 44, presentada per Ramón Franco, i referent al tractament jurídic del dret de treball. Ramón Franco, en la sessió parlamentària de 7 d'octubre de 1931, presentà aquesta esmena en la qual propugnava que el propietari de la terra no tingués el dret de quedar-se el producte del treball, és a dir, que no pogués expropiar el treballador. Aquesta esmena fou defensada per Amadeu Aragay. Aquest afirmava el reconeixement de la propietat privada a la Constitució, però demanava que en el cas de la terra, es possessin les traves necessàries perquè no es convertís en un mitjà d'explotació de l'home. Amadeu Aragay remarcava que aquesta esmena pretenia únicament i exclusivament que el propietari de la terra no tingués el dret d'expropiar el treballador d'aquesta mateixa terra, és a dir, de quedar-se amb el producte del treball. Així, Esquerra Republicana tractava de manera diferent la terra dels altres mitjans de producció, ja que el producte d'aquesta estava immediatament en mans del conreador, i el propietari agrícola, pel seu paper dins el procés productiu, havia d'expropiar el treballador d'una part del fruit del seu treball per aconseguir així el producte de la terra. (25).

En la primera sessió del primer Congrés Nacional extraordinari -de l'1 d'octubre de 1932-, Josep Grau Jassaus presentà una proposició en la qual es demanava que el Congrés es pronunciés davant el problema actual del rabassai

res i parcera de la terra. Cal remarcar que es produí un debat en el qual intervingueren Joan Lluhí i Vallescà en nom del Comitè Executiu, i Josep Grau Jassaus, com a signant de la proposició. Aleshores, fou llegit per la presidència, la part dels Principis Bàsics, que feia referència a la qüestió agrària, i finalment l'Assemblea es ratificà sobre la declaració que hi era feta, éssent retirada la proposició que motivà el debat. En la segona sessió d'aquest Congrés, -de l'1 d'octubre-, Joan Lluhí i Vallescà llegí els acords del Comitè Executiu sobre la proposició presentada a la sessió anterior pels cultivadors del camp. Aquests acords sobre política agrària foren els següents:

"Atenent una proposta signada per diverses entitats d'Esquerra Republicana de Catalunya i presentada al Congrés Nacional del Partit, sobre fets que, per no referir-se a cap punt concret de l'ordre del dia, no podien ésser objecte de debat, ha estat convertida en moció feta al Comitè Executiu Central; i aquest, previa reunió, ha pres el següent acord, que en ésser posat a coneixement del Congrés, ha estat acollit amb unànimes aplaudiments:

"Primer.- Que, sense entrar en el detall de la part material del problema, se sent identificat amb les aspiracions dels cultivadors del camp català".

"Segon.- Que en la lluita per l'emancipació de la tutela i de l'explotació de què ha estat objecte fins aquest moment l'agricultor, l'Esquerra Republicana li prestarà tot el suport moral".

"Tercer.- Comunicar oficialment a les autoritat aquest acord".

Barcelona, 1 d'octubre de 1932". (26).

Durant la campanya electoral de les eleccions de 20 de novembre de 1932, el manifest electoral d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Tarragona remarcava amb força l'empitjorament de la situació dels camperols i dels rabassaires en aquests moments. Així, afirmava: "Davant l'agreujament del problema de la parceria i de la rabassa morta a Catalunya, nosaltres hem d'acursar d'indiferència, de negligència i d'incapaçitat els que tenint a les mans des de fa molts mesos la manera de resoldre en forma pacífica i equitativa els punts més apremiants d'aquest problema, l'han complicat amb disposicions contradictòries, 'han enverinat amb vexacions i amb faltes de tacte, i al capdavall l'han deixat sense resoldre i sense que se sàpi ga ben bé quan s'ha de resoldre, ni qui l'ha de resoldre. Qualsevol diria que s'ha volgut posar un explosiu en el llindar mateix de l'autonomia catalana".

"La Reforma Agrària -la part més revolucionària de la qual és obra de Manuel Azaña- frega el problema dels parcers i els rabassaires, però no l'afronta. En veritat, aquest problema és, en el seu aspecte essencial, un problema de dret civil. I com que la fixació i la renovació del dret civil català correspon al Parlament de Catalunya, aquest podrà resoldre'l permanentment pel mitjà que ja indicava el programa de Pi i Margall".

"Sorprèn i indigna que les reivindicacions més moderades dels conreadors de la terra topin amb tossudes resistències i amb la passivitat de certs governants. Una lleu i justa revisió dels contractes, hauria resolt de moment les manifestacions agudes del conflicte i hauria permès d'emprar l'adequada solució jurídica". (27).

Durant la campanya electoral de les eleccions de 19 de novembre de 1933, "La Humanitat" publicà una consigna

en la qual Esquerra Republicana es pronunciava a favor de la República i contra la Monarquia, concretant-ho en la situació de la pagesia en ambdós situacions històriques. Aleshores, el Partit definia la nova situació dels camperols durant la República degut a la incidència del projecte de Llei de Contractes de Conreu. Així, afirmava: "¡¡ Camperol, tu votaràs el front republicà-socialista!! Recorda, pagès de Catalunya, la teva vida d'abans de proclamar-se la República! Recorda aquella rutina del teu poble, aquella subjecció al cacic i al propietari. Ell manava, no solament en la terra, de la qual es quedava els fruits millors i les collites més riques. Manava també en la teva consciència i en la teva llar. Era l'"amo", el senyor. Tu eres, només, el "pagès". L'home que regava la terra amb suor i amb fatiga, de sol a sol, per a malviure en un racó de la hisenda d'ell".

"Recorda. Tenies afanys, senties rebeldies. Sota els grans cels silenciosos de la terra que treballares, tot se't feia hostil i amarg. Et senties esclau, víctima d'una explotació dura i tenaç, que pesava com una maledicció damunt la teva vida".

"Recorda, camperol... Però la República il·luminà aquella terra hostil d'abans; amb clarors d'optimisme. Deixares d'ésser l'esclau, l'explotat. Et sentires més alt que l'amo. Et sentires més noble. Aquella terra que regaves amb la teva suor i amb la teva fatiga, ja era "teva" també. Autènticament "teva". Més "teva" que de l'"amo" que ell no hi havia posat fatiga ni angúnia. Que ell no hi havia vist les matinades ni les postes de sol".

"Camperol, ciutadà de Catalunya: tu votaràs per aquelles esquerres que han ennoblit la teva condició i t'han donat la terra que era teva i els fruits que et pertoca-

ven. Vota camperol! Tu series la primera víctima de les dretes, camperol, si tornessin a governar!!". (28).

Esquerra Republicana, en matèria del seu programa de política agrària va ésser el partit polític català impulsor i responsable principal de l'elaboració de la Llei de Contractes de Conreu. Això es podia deure, a part del seu programa de reformes agràries immediates a favor dels camperols, al fet que la Unió de Rabassaires fou una organització molt vinculada a Esquerra Republicana, fonamentalment a la tendència de Lluís Companys, durant tot el principi de la República, malgrat que a partir del setembre de 1933 s'anà distanciant progressivament d'aquest Partit i començà a gravitar al voltant de la Unió Socialista.

En la sessió del Parlament de Catalunya del 21 de març de 1934 s'aprovà la Llei de Contractes de Conreu per 56 vots a favor i cap en contra, estant absent la minoria de la Lliga Catalana. Aquesta llei entrà en vigència el dia 2 de maig de 1934.

La llei de Contractes de Conreu donava la possibilitat als camperols -masovers, mitgers, arrendataris, etc.- d'adquirir les finques rústiques que cultivaven com a mínim durant divuit anys consecutius, però pagant el seu valot, estimat per dos experts, un de cada banda, i en cas de no existir avinença, per una junta nomenada "ad hoc". El pagament s'havia de fer en quinze anys, amb un interès del cinc per cent de la quantitat no satisfeta, i el camperol perdia el dret d'adquisició si deixava de pagar dos anys consecutius. D'altra banda, el camperol no podia vendre durant molts anys la finca adquirida, ja que es considerava patrimoni familiar.

El programa agrari d'Esquerra Republicana a llarg termini estava definit en la conversió de la terra en un bé

de propietat social, en la plena socialització de la propietat agrària. El programa agrari del Partit a curt termini estructurava un articulat de diverses reformes, que eren el camí per arribar a aquest objectiu a llarg termini. Una d'aquestes reformes era arribar a aconseguir l'accés del conreador a la propietat de la terra, convertir-se aquest en petit propietari, -en cas de venda de la terra arrendada, l'arrendatari tindria el dret de preferència; consagració jurídica de l'acotament familiar: petita propietat de terra i casa suficient per a la vida d'una família; totes les extensions no cultivades serien obligatòriament adquirides per les Corporacions públiques i cedides a petits propietaris que anirien redimint el valor de la terra cedida-.

La Llei de Contractes de Conreu, l'elaboració de la qual fou impuls i responsabilitat d'Esquerra Republicana, s'emmarca en aquest tipus de reformes a curt termini del programa del Partit. Mitjançant la llei de Contractes de Conreu, els camperols sense terra podrien adquirir les finques rústiques que cultivaven com a mínim durant divuit anys consecutius. Així, aquesta llei era una d'aquestes mesures del programa a curt termini d'Esquerra Republicana.

Marià Rubió i Tudurí es pronunciava a favor de la Llei de Contractes de Conreu d'aquesta manera (29): "Sota un mantell de conservadurisme, la Lliga porta a terme una política d'anarquització de la nostra economia. Cal escatir amb una mica de profunditat les causes de la despoblació del camp, que no responen pas a una causa econòmica, puix que si la riquesa industrial de Catalunya és de 500 milions, l'agrícola és doble i feta en condicions de producció duríssima com a poques contrades d'Espanya".

"Què passaria si el camp es depoblés com succeís a

Castella, per exemple? ¿Ho han pensat els homes de la Lliga? El que pot passar i va passant d'ençà del 1900, és el que intenta d'evitar aquesta llei de Contractes de Conreu" (30).

El dia 4 de maig de 1934, el Govern de la República va interposar un recurs de competència davant el Tribunal de Garanties Constitucionals contra aquesta llei aprovada pel Parlament de Catalunya. La vista davant aquest Tribunal va ésser el dia 1 de juny, i la sentència portava data de 8 de juny de 1934. Aquesta remarcava: "Que debe declarar y declara que el Parlamento de la Región autónoma catalana carece de competencia para dictar la Ley de Contratos de Cultivo de 11 de abril de 1934, siendo, en consecuencia, nula esta Ley y todos los actos de ejecución de la misma".

Antoni Sbert, davant d'aquesta sentència del Tribunal de Garanties Constitucionals respecte a la Llei de Contractes de Conreu, feia les següents declaracions (31): "Sembla indubtable que el problema del camp català, la solució del qual es confià al règim democràtic i d'autonomia en què vivim, no admet delacions i no podeu els camperols de Catalunya estar sense la regulació de la seva institució civil d'agricultura, ni un sol moment. És probable que sigui també urgent aquest problema en altres llocs de la República, però la seva resolució ja no pot dependre de la representació de Catalunya". (32).

D'acord amb aquests fets, el 8 de juny de 1934, la Unió de Rabassaires va lliurar oficialment un document al President de la Generalitat de Catalunya en el qual es pronunciava davant de la sentència del Tribunal de Garanties Constitucionals. D'altra banda, el dia 12 de juny es convocà una sessió del Parlament, per tal de discutir i aprovar la Llei de Contractes de Conreu segons projecte

signat pel conseller de Justícia i Dret, Joan Lluhí i Va llescà, i reiterat pel President Lluís Companys. S'apro- và sense discussió i sense que hagués estat presentada cap esmena, la Llei de Contractes de Conreu, per 51 vots a favor i cap en contra. En aquesta sessió del Parlament de Catalunya, Lluís Companys dintre del seu discurs, pronun- cià les següents paraules: "Cal dir, en primer lloc, m'in- teressa afirmar que la Llei de Contractes de Conreu res- pon als postulats del 14 d'abril, respon a una necessitat, però no té cap esperit de revenja, sinó un noble afany de conciliació". (33). El dia 15 de juny de 1934, el Presi- dent de la Generalitat de Catalunya va promulgar la Llei de Contractes de Conreu.

A causa d'aquests esdeveniments, en la sessió del Par- lament de la República de 12 de juny de 1934, el cap de la minoria catalana d'Esquerra, Miquel Santaló, va presen- tar una declaració anunciant la retirada d'aquesta del Parlament. En aquesta mateixa sessió, la minoria basca s'absentà també del Parlament en senyal de solidaritat. Amb tot això, la solució donada a aquest problema, propo- sada per la Generalitat i amb la qual va estar d'acord el Govern Samper, fou elaborar un Reglament, que refés amb la Llei de Contractes de Conreu, la fes compatible amb la Constitució i amb l'Estatut de Catalunya.

Després dels esdeveniments d'octubre de 1934, i de la repressió conseqüent sobre Esquerra Republicana, el poble català i el del Estat espanyol en general, passà per una etapa general d'interinitat. Esquerra Republicana, el ju- ny de 1935, publicà un manifest (34) l'objectiu del qual era renovar una altra vegada el contacte amb els seus afi- liats i amb el poble català en general. Un dels apartats d'aquest manifest s'intitulava "Els problemes del camp",

en el qual el Partit reafirmava el seu programa i estratègia sobre política agrària, quan assenyalava: "En la preocupació pels problemes del treball Esquerra Republicana no farà més que mantenir-se fidel a la seva ideologia i actuació. En l'origen del procés polític del passat estiu, es troba un problema jurídic-social, el del millorament dels treballadors del camp de Catalunya. Són prou conegudes les incidències ocorregudes al voltant de la Llei de Contractes de Conreu, perquè calgui recordar-les en detall. Però sí que és convenient remarcar que el temps amb els seus allisonaments inexorables ha deixat veure la injustícia dels nostres adversaris. ¿Qui no recorda les campanyes injurioses en les quals es deia que Esquerra Republicana havia encès amb una foguerada d'odi el camp de Catalunya? Avui, els mateixos que ho afirmaven rectifiquen; els uns lliuren notes dient que el casos d'incompliment de contractes per part dels pagesos representaren sols una minoria; altres reconeixen públicament que la condició dels propietaris rurals espanyols ha estat molt pitjor que la dels propietaris catalans, que aleshores incitaven a recórrer a Madrid contra les lleis catalanes. I són ells, els que acusaven les esquerres, els qui han encès el camp, amb un desfogament de represàlies, persecucions i venjances, que nega el treball i enfonsa a la misèria un gran nombre de famílies pageses. Els mateixos que jutjaven la Llei de Contractes de Conreu atemptatòria als fonaments de l'agricultura catalana, han votat o han deixat passar sense protesta a les Corts de la República una altra llei, que si bé desvirtuada pels egoismes que s'anomenen representants de l'agrariisme, respon en la seva intenció a anàlegs principis. Ara deuen començar a sentir

la tremenda responsabilitat de la posició presa davant d'aquest problema de justícia; quan veuen que la Llei hauria pogut ésser un instrument de pacificació amarat d'aquell sentit de progrés social tradicional en la legislació catalana; quan pensen els estralls que ha causat el fer-ne motiu d'odi entre catalans i arma d'atac contra l'autonomia de Catalunya".

"Esquerra Republicana que reivindica la responsabilitat de la Llei de Contractes de Conreu, inclou el seu restabliment íntegre i immediat en el programa d'actuació de govern al qual aspira. I declara així mateix que cal afegir a la vigència de la Llei l'estudi i resolució dels problemes econòmics que tant d'interès tenen per als agricultors. La crisi econòmica mundial ha de repercutir fortament en una agricultura com la nostra que té els seus més valuosos suports en productes d'exportació. Les dificultats, cada vegada majors, del comerç exterior; l'aplicació de sistemes de contingents prohibitius; la complicació o restricció en el règim de divises, causen un desequilibri entre producció agrícola i consum interior agreujat per la manca de capital i les dificultats d'obtenció de crèdits, que té per conseqüència inevitable la ruïna de l'agricultura. Cal preocupar-se urgentment d'aquests problemes, acoblar les justes aspiracions socials amb la resolució de les dificultats econòmiques".

"En realitat, són qüestions que no es contradiuen; al contrari, s'harmonitzen i completen. L'agricultura catalana més socialment justa, serà, ensems, més econòmicament pròspera. Està demostrat històricament a Catalunya que les transformacions jurídiques que porten una democratització del camp, són beneficioses per a l'agricultura. Donades les característiques racials dels catalans,

l'accés a la propietat dels conreadors de la terra, no sols és equitativa, sinó molt convenient. I ho serà més si s'enforteix el sentiment cooperatiu dels nostres pagesos, recollit en una Llei del Parlament de Catalunya. Cooperació i sindicació, articulades per organismes adients poden permetre les aplicacions de la tècnica científica, l'aprofitament racional dels productes, la comercialització i la venda en millors condicions, la reconquesta dels mercats exteriors. Però un programa d'ampli abast, que retorni la prosperitat a l'agricultura catalana, no pot realitzar-se sense recolzar en un règim jurídic i social de major justícia". (35).

En aquest mateix sentit, Lluís Companys durant el seu empresonament després dels esdeveniments d'octubre de 1934 i davant la campanya electoral de les eleccions legislatives de 16 de febrer de 1936, escriví diversos articles en els quals marcava el programa i l'estratègia en política agrària d'Esquerra Republicana. Entre aquests articles (36) assenyalarem el següent: "Uno de los extremos principales de éste es el relativo al problema agrario. Para nosotros significa un honor el que las directrices que se consignan sean las mismas que desarrollaba la Ley de Contratos de Cultivo aprobada por el Parlamento catalán y derogada, por sí y ante sí, por la autoridad militar, después del 6 de octubre. En el manifiesto-programa de las izquierdas se anuncia una ley que asegure la estabilidad de la tierra, y que facilite el acceso de los cultivadores a la propiedad rústica. Que reprima la usura e intensifique el crédito y las obras hidráulicas; que rescate los bienes comunales, que estimule la cooperación y las explotaciones colectivas. En suma: un programa agrario de elemental urgencia, de categórica exigencia de ag

ticia; en el que se afirman soluciones propugnadas hace años por elementos conservadores y aún por ilustres padres de la Iglesia. Medidas, unas, que atienden al deber del Estado para la defensa de los intereses generales de la producción agrícola, base de la economía pública; y, otras, relacionadas con el problema social que es la entraña viva del pleito" (37).

Notes al Capítol VI apartat 5.-

- (1) El programa d'Esquerra Republicana sobre política agrària es trobava sistematitzat fonamentalment a la "Ponència sobre el problema agrari", aprovada a la "Conferència d'Esquerres"; "Ponència sobre el Problema agrari", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes". Aquesta ponència es tava signada per Amadeu Aragay, Lluís Companys, Ernest Ventós i Joan Casanellas.
- (2) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (3) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (4) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (5) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (6) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (7) "Ponència sobre Reglament del Partit", publicada en el fullet "Ponències que han d'ésser objecte de deliberació a la Conferència d'Esquerres Catalanes".
- (8) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (9) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (10) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (11) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (12) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (13) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (14) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (15) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (16) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (17) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (18) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (19) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (20) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (21) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (22) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (23) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.

- (24) "Programa del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya: Problema agrari". "El Poble" 4 juliol 1931.
- (25) Vegeu un tractament més ampli d'aquest tema en el capítol IV punt 2 de la primera part d'aquest treball.
- (26) "L'Op" 2 octubre 1932.
- (27) "Un manifest als electors de la circumscripció de Tarragona". Signat per Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Radical Autònom i Unió Socialista de Catalunya". "L'Op" 15 novembre 1932.
- (28) "La Ht" 7 novembre 1933.
- (29) "Al Centre Catalanista d'Esquerra. El diputat senyor Rubió i Tudurí parla de la llei de contractes de Conreu". "L'Op" 15 maig 1934.
- (30) "Al Centre Catalanista d'Esquerra. El diputat senyor Rubió i Tudurí parla de la llei de contractes de conreu". "L'Op" 15 maig 1934.
- (31) "Luz" publica un interveiu amb el Sr. Sbert sobre l'acord del Tribunal de Garanties Constitucionals, relacionat amb la llei de Contractes de Conreu". "L'Op" 10 juny 1934; "La Ht" 10 juny 1934.
- (32) "Luz" publica un interviu amb el Sr. Sbert sobre l'acord del Tribunal de Garanties Constitucionals, relacionat amb la llei de Contractes de Conreu". "L'Op" 10 juny 1934; "La Ht" 10 juny 1934.
- (33) Parlament de Lluís Companys, al Parlament de Catalunya, en sessió de 12 de juny de 1934. "L'Op" 13 juny 1934; "La Ht" 13 juny 1934.

- (34) "Esquerra Republicana de Catalunya. Als seus afiliats i a l'opinió catalana". "La Ht" 28 juny 1935.
- (35) "Esquerra Republicana de Catalunya: Als seus afiliats i a l'opinió catalana". "La Ht" 28 juny 1935.
- (36) "Els articles de Lluís Companys. El sentit de responsabilitat de les esquerres". Aparegut a "El Mercantil Valenciano" 21 gener 1936, i reproduït a "La Ht" 23 gener 1936.
- (37) "Els articles de Lluís Companys. El sentit de responsabilitat de les esquerres". Aparegut a "El Mercantil Valenciano" 21 gener 1936, i reproduït a "La Ht" 23 gener 1936.

6. EL PROGRAMA ECONÒMIC.

Seguint el camí marcat pel programa polític general d'Esquerra Republicana, que s'emmarcava en una progressiva transformació del règim de propietat privada dels mitjans de producció en un altra de propietat col·lectiva (vegeu apartat 4 sobre política social d'aquest capítol), en el camp de la política econòmica i financera, el Partit fixava les mateixes bases. El programa econòmic d'Esquerra Republicana a llarg termini se centrava en la nacionalització i municipalització progressiva de les diverses institucions econòmiques. En paraules del propi programa: "En matèria d'Economia i Finances, el Partit declara que el seu programa anirà a la nacionalització i municipalització progressiva de les institucions de crèdit, duanes, transports, indústries, etc." (2); o bé tal com es diu en la "Ponència sobre Reglament del Partit" (3), a l'article primer, presentada a la Conferència d'Esquerres, on es caracteritzava a Esquerra Republicana per basar la seva actuació en el següent principi: "Socialització de la riquesa a benefici de la col·lectivitat".

Així doncs, el sistema de reformes socials i polítiques de caràcter progressista del programa polític general d'Esquerra Republicana es tradueix en el camp econòmic en una voluntat reformista, sota un gran principi de transformació global de la societat a llarg termini, lògica en un programa per fer front a la crisi econòmica mundial dels anys trenta. A aquesta voluntat reformista hi és paral·lela una voluntat d'intervenció en la política espanyola, concretament en el camp econòmic. Un cop acceptat el fet diferencial de Catalunya per l'aprovació

de l'Estatut, el govern autònom de Catalunya podria gestionar els trasposos de competències i fer una política financera pròpia (4).

Per això, la declaració de caràcter socialista de transformació a llarg termini del règim de propietat, Esquerra Republicana l'acompanyava d'un programa econòmic a curt termini, de signe reformista i possibilista, on s'hi inclouen una sèrie de mesures concretes immediates:

"1.- L'unificació tributària. Sistema de tributs directes. Supressió de tributs sobre salaris i sobre produccions o béns de consum indispensables".

"2.- L'impost progressiu sobre renda, capitals improductius, herències."

"3.- La limitació dels drets de la propietat immobiliària a favor dels llogaters, i principalment dels industrials".

"4.- Foment de la Producció Nacionala. Escoles Tècniques. Organitzacions Consulars. Estudi de les fonts de riquesa".

"5.- La reducció de despeses de caràcter bèl·lic, drets passius i burocràcia".

En el moment actual, no es pot consentir l'atrancament de l'economia col·lectiva pel sistema de l'estabilització a profit i en defensa dels tenidors de valors estrangers". (5).

Esquerra Republicana defensava que aquest programa de reformes a curt termini no era ni més ni menys que un procés evolutiu per arribar a un sistema de caràcter socialista. És a dir: "Aquestes bases no són altra cosa que mitjans evolutius per a arribar a un sistema econòmic definitiu de caràcter socialista". (6).

Aquesta darrera afirmació és indubtablement desmesu-